

0570303000

10

1924

მხელილ ადამაშვილი — კვაჭი კვაჭანტირაძე.
რიხადცი — ცხრა იანვარი.
ირადიონ სონდული — პეროსტრატოსი.
მაიაკოვსკი — ნაწვეტი პოეზიდან „ლორელები შარვალში“.
პ. კ — მე — ანრი ბარბუსი.
ანრი ბარბუსი — ცეცხლი.
ი. ზონელი — ცეცხლის რკალეშვი.
ი. ზომერიკი — ჭარში.
შ. — კარლ ლობკნეტი.

ბუხარინი — ლობკნეტი. და ახალგაზრდობა.
პ. კ. — პროლეტარული მხატვრები: სტეინლენი და ეან-ფრანსუა ლილე.
ი. ზინველი — უცხოეთის კინო წარმოება
ფიგარო — გ. ზეჩუაშვილის იუბილე.
ვ. ბ. — საბელშვილი სათვალრო ინსტიტუტი.
ხელოვნების ქრონიკა, ნარკვი, ბიბლიოგრაფია, კარიკატურები და ილუსტრაცია.

დასმავდა

1924 წ-ლ

და გამოვიდა

კეღლის კალენდარი და მოძრავე კალენდარი

გამოცავს სახალხოვნო გამოცემალუგისა

შედგენილი პ. ი. ზუმბაძისა.

კალენდარი შეტანილია: საგეგნიარო საგონოშიო საგეურნაო საგხატრო
და სალიტერატურო გასალავი

კალენდარი სეფთად და მხატვრულდნა გამოცემული.

ფასი ერთი მან. ჩიკვ.

მოკითხეთ ყველა კიოსკსა და წიგნის მაღაზიაში

საწყოში სახალხოვნო გამოცემალუგა ლუჩის გელიქ. ქ. № 5.

124

დ ბ მ ს

"43MO"

23.06.1924

Вход. № 1048

ოკავიეროული სახმამტარო-სალიტერატურო მუხანალი.

განცხადების ტარიფი:	ხელის მოწერა:	მისამართი:
პირთი გვარდი . . 100 მ. რუბ.	საზი თვით . . 1 მან. 20 ჰ. რუბ.	რუსთაველის პრ. № 22.
ნასაჯარა გვარდი . 50 მ. „	ერთი თვით . . 40 ჰ. „	შაილუა სკლის მტურა დილის
მუთსედი გვარდი . 35 მ. „	ცალკე წმარტი ყვალგან 20 ჰ. „	9-3 საათამდე.

№ 6

სამუხაბათი 15 იანვარი 1924 წ.

№ 6

კვაჭი კვაჭანსირაძე.

კვაჭის კვაჭობა.

VIII.

1457
კვაჭის რომ ჯიბეში ფული გაუნდა, ცხოვრების კიბეზედ უკვებ ათიოდე საფეხურით ახტა. თავში ახალ ეშმაკებზე ჩაუსხდებოდა, გულში ცეცხლი ფარსად გაუჩაღდა და აფრიალდა, მეგობარ-ნათესაებზე გაუზრავდებოდა, ცხოვრება და ეს ქვეყანაც უფრო გაიშალა, გაიფურჩქნა, აყვავდა, განათდა, გატეხილდა და გაშალდა. კვაჭი თვისი ახალი ცხოვრება იმით დაიწყო, რომ ცვირისთვის ერთს უბედურ დღეს, თავის ბარგი-ბურხანა ილიის ქვეშ ამოიღო და ტფილისის ქუჩაზე გადასახლდა ვინმე რუსი დედაკაცის ვოლკოვის ბინაზე. ცვირი ტირილით დაედევნა გაფრენილ მამალს, მაგრამ კვაჭი შესაფერი გულის გამძლეობა და ხსიათის სიმტკიცე გამოიჩინა. მშვიდად და დინჯად უთხრა:

— ყური მიგდე, ჩემო ცვირიკო. ყოლიფერს თავისი დასაწყისი და დასასრული აქვს. არ უნდა ახირდე და ახირდე, თვარა ბუდე გაიგებს, ქვეყანაც შეიტყობს და ორივეს თავი მოგვეკურება. მე რა მიშავს, გამოუცდელი ახალგაზრდა ვარ, შენ შენს თავზე იფიქრე. ოცდაათმეტყრო წლის დედაკაცი ხარ, ოჯახის პატრონი, გამოცდილი და დამჯდარი. სიკვდილამის არ დაგვიფუყვებ სიყვითეს და სიყვარულს. ყოლიფერს მალე ერთი ათად გადაგიბდი. გულისყურს ნუ აძევები, ქუჩა მოიხმარე და ორივენი კმაყოფილნი დავრჩებით. არაფრად იყავი, ოთახი არ დაგიკადლივდებოდა. ბესო ჯიქიას ხომ იცნობ? კარგი ყმაწვილია განაშ? ზგაღვე გადმოგა იმ ოთახში, ალბათ ადგილია მორიგდებით. მაშ ასე: ქუჩა და სილინგე. მოკითხეა ბუდე. მშვიდობით, ჩემო ცვირი!

კვაჭის გული აბუჟდა, ორიოდე კრემლიც ჩამოაგდო.

ცვირიმ გულიანად გამოიტირა თავის სიყვარული, მართლა გულის ყური უკუავდო, კვაჭის რჩევას აძევა და არც ინანა. ორი დღის შემდეგ მან ბესო ჯიქიასაც „ასე-სა“ სამი მანეთი და უთხრა:

— როცა გვექნება, დამიბრუნე. რაო, სარგებლითო რა თქმა უნდა! აბა, უსარგებლოდ ფულს გავასესებო! იყავი, ჩემო ბესიკო, რაც გინდა. ნუ მომერიდები, ბევრი არა მაქვს, ცოტას კი მოგიბრუნებ.

არც ბესო ჯიქიასთვის იყო საჭირო გაფრთხილება, რადგან „მორიდება“ მის კვაჭზე ნაკლებად ეხერხებოდა. ასე დამიშველია და ასე მალე ინფუგა თავი ცვირი შოლიამ.

კვაჭი მშვენიერი ოთახი დაიქირავე—დიდი, ნათელი და ლბილის ავეჯით მორთული. ვოლკოვის ქვრივს—მოხუცებულს, მშვიდს, უწყინარს და გულთა რუსის დედაკაცს—კვაჭი მოეწონა. გამომტკიცებულ, ყვერება და მორწმუნე მოხუცი თითქმის ყრუ იყო და ამ ქვეყნისა ბევრი არაფერი ესმოდა, თითქმის ბრმა იყო და ძლივს ჰედავდა. ერთმანეთს ხელს არ უშლიდნენ, თავაზიანად ექცეოდნენ, ტბილად ულიმოდნენ და დიდამშვილად ცხოვრობდნენ.

მალე მოვიდა მერვე კლასელთა განკითხვის თვეც—დადგა მაისი. იმ წელს კვაჭი გიმნაზიას ათავებდა, დატრიალდნენ კვაჭი და მისი მეგობრები. ეს იმ წელს მოხდა, როცა მოსწავლენი მასწავლებლებს კისურზე ასხდნენ და საითაც მოინდომებდნენ, იქით გაირკავდნენ. გამოცდის საქმე ყველასთან ადვილად მორჩივს, რადგან იმ წელს უფრო მასწავლებლები იჭერდნენ გამოცდის მასწავლებელს ვინაშე, ამიტომ მასწავლებლები ლბლბნი, ქედმოხილბნი და მორჩილბნი იყვნენ, ვითარცა საჭურისი მრისხანე სულთანის თვალწინ. მხოლოდ ერთი ახირდა და გაეკუდა—ბერძნულის მასწავლებელი სირიადისი, რომელსაც არ სწამდა არც ძალთა ურთიერთობაში მომადარი ცვლილებები, არც „გახანებულობა“, არც კომიტეტები, ბევრი იფიქრს. ბილოს კვაჭი მსტყე:

— სამი დღე მაკალეთ.

მესამე დღეს დილით სირიადისს წერილი მოუვდა.

ქუთუხში გამობატული იყო თავის ქალა, კუბო, ხანჯალი და დამბაზა. ეწერა:

„არც ერთი მერვე კლასის მოწაფე არ უნდა ჩაიჭრას, თუ თანახმა ხარო, დღეს, საღამოს რვა საათზე ბულვარზე დაგვენახეთ. თუ არ გამოჩნდით—აიბარგეთ და სამ დღეში ქუთაისს გამოვთხოვთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში გირჩევთ ეხლავე დაიშალოთ კუბო.“

ანარქისტ-სინდკალისტ-სოციალისტების მთავარი კომიტეტი“.

თამეჯლომარე.
მიდივნი.

ბეჭედი.

კვაჭიმ მთელი საათი იარა ბულვარზე, მაგრამ სირიადისი არ გამოჩნდა. სამაგიეროდ მოვიდნენ ჯიქია, ჩხუბნიშვილი, ხვიჩია და ჩალოძე.

— ამბავი?

მოკლედ მოსკრებს:

— ემბრიგეთ. თავილი ვადგენეთ, პოლიციაში მიდიოდა. იქამდის ფურტყით, სანამ არ დაიყვარა: „არავინ ჩაიჭრება, არავინ ჩაიჭრებაო!“ შევთანხმდით და მოვრიგდით.

სირიადისმა პირობა შეასრულა. გამოცდაზე მართლა არავინ ჩაჭრილა.

ასე გაათავეს გიმნაზია და ასე მიიღეს დიპლომები კვაჭი კვაჭანტრაძემ და მისმა მეგობრებმა.

სააღდგომოდ კვაჭი სამტრედიოში წავიდა. ყველანი ალაპარაკა, დედ-მამა, ნათესავები და მოყვარე გახანრა, მეტეს თვლი დაუყენა, იქუური ქალები ააქცქებდა, მოაპრანდა, ვაყები დააღონა, ქაშები ააიჭვიანა და ისევე ქუთაისში დაბრუნდა. თან წამოიღო თავის მამის სილიბისტროს დარიგება და გაფრთხილება:

— შეილო კვაჭი! ქვეყანა აირია. მეტრი ბევრი გაიზინდა. შვი ეგვრებენ. თუ საჭირო გახდა, ყოლიდერს გავეყიდო, მათხოვრობას დღეიწყებ და გუთუნებდეს არ დაეტოვებ. ეხლა უდიპლომო კაცი თუნდ არ ყოფილა. ანოფრობა ქე გეიშოვე. გიმნაზი(კ) გავათავებთ, ორიოდ გროსი კილო მოგაწოდებ, მარა შენც უნდა ხელი გაანძიო. ავტო, ჩოლიამ და ლეიჩიამ ისეთ გაათავეს რუსეთში რაღაც უნდობისიტ რომე სახლიდან ორი ფარაც არ მიუღიათ. მას იტყვი, შეილო კვაჭო?

კვაჭიმ სილიბისტროს პასუხად ხელში ასიანი ჩაუღო და წამოვიდა. ასტყდა სილიბისტროს ოჯახში დიდი ვაკე-ვირეობა, სიხარული, ლხენა, გაბლენდა და თავის ქეჩა: ცხრაშვიტ წლის კვაჭი რუსეთშიც თავის ხარჯით მიდიოდა და დედ-მამისაც ქომაგს აძლევდა. შეილიც ასეთი უნდა!

იმ ჩინიდან კვაჭი ჩაფიქრებული დადიოდა, ცხვირს დაეჭვოლი ძაღლივით ათამაშებდა, პერის მსუნადა და რაღაც ცნობებს აგროვებდა. ვოლკოვის ქერიც დაუმეგობრდა, „ჰოჩინქას“ ეთამაშებოდა, წერილ-წერილად ავებდა, ზოგჯერ ეხმარებოდა კიდევ: ხახინდა პენსიის მოუტანდა, ავდარში სასყიდელს უყიდა, გახეთს წაუკითხავდა და ავ ხალხთან მფარველობას უწევდა, ვინაიდან იმ ხანებში ძალიან გახშირდა ავკაუბა, შარი, შერი და მტრობა.

ერთხელ ქერიც წერილი მოვიდა. წერილის ყუთში დახატული იყო კუბო, თავის ქალა, ხანჯალი და დამბაზა. ეწერა:

„სამ დღეში დაგეიმადეთ სამი ათასი მანეთი. წინააღმდეგ შემთხვევაში ეხლავე შეუკვეთეთ თქვენივეს კუბო. ანარქისტ-სინდკალისტ-სოციალისტების მთავარი კომიტეტი“.

თამეჯლომარე.
მიდივნი.

ბეჭედი.

დაფეთებული ქერივი კვაჭის ეცა რჩევისა და დახმარებისთვის. ან ეისთან უნდა მისულიყო უპატრონო მოხუცი, გადმოკარგული სხვის ქვეყანაში? კვაჭი ჩაფიქრდა, ძალიან ჩაფიქრდა და დაღონდა. ბოლოს უთხრა:

— როგორც დედას, ისე გელაპარაკებით. ხმა, კრინტი არსად დასძრავ, თორემ ქრისტე—ღმერთიც ვერ გიშველით. სასტიკი და ველური ხალხია. არც დედაცას ინდობენ, არც მოხუცი, ამ ერთ კვირაში ორი დედა-კაცი მოჰკლეს, ერთი მოხუცი ხელით დააანგეს და ერთიც რიონში გადაადგეს. პოლიციაც დაშინებულია, გარეთ თავი ვერავის გამოუყვია. ზომ მხედავთ, ჩიტებსავით ჰყოლებენ; აი, გუშინ წამოხარში თქვენ თვალწინაც მოუკლათ ერთი პოლიციელი.

კვაჭიმ ზოგი მართალი სთქვა, ზოგიც წაუტყდა. მართლა ასეთი დიდი იყო. უპატრონო ქერივიც იცოდა, რომ ქვეყანა უპატრონოდ იყო, ამიტომ თრთოდა, კანკალუბდა და ჩურჩულით ემუდარებოდა კვაჭს დახმარებას და შუა-კაცობა, თან ხატვს და სახარებაზე ფიქვლობდა, რომ ამ საიდუმლოებას სამარეში ჩაიკნადა.

კვაჭი ჯერ დიდ უარზე იდგა. თვითონაც ეშინოდა ხიფათისა და ანარქისტ-სინდკალისტებისა, რომელნიც „არაფის ინდობდნენ და ყველას ჩიტებსავით ჰყოცდნენ“. ბოლოს, როგორც იყო, მოიღმა და მოტყდა, რადგან საწყალი ვოლკოვის ქერივი დედისავით უყვარდა.

იმ დღიდან კვაჭი „მეტის-მეტად რთულად და სახიფათო“ საქმეს შეუდგა, თან ქერიც ეუბნებოდა:

— ჩვენ, ქართველებს ასეთი ანდაზა გვაქვს: არამეცხე მომხუბო, მირტყივ და მიაგდეო. მეორე ანდაზაც ასეთია: პიანხურას ერთი მომხუბა, ვამწველებდეს-ხუთიო.

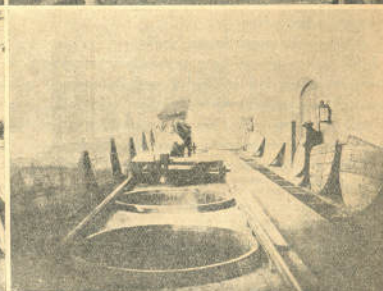
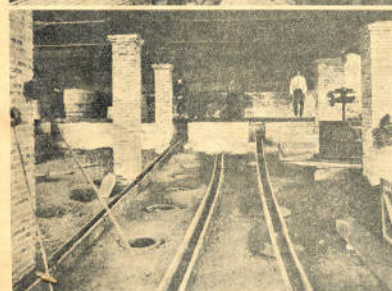
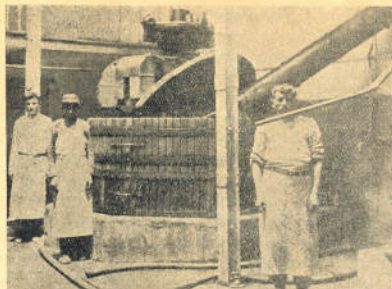
ბოლოს მაინც ეცალს მიაგნო და შმისიგან მილუღლ-მიზნეღლ მოხუცს ასეთი ამბავი მოუტანა:

— ღმერთმა იმ ხალხისგან თქვეიც დაგეთვარა და თქვენი მტერიც! რას მერჩობენ, რათ ჩამოვით, რა გინდოდათ ჩემგან! ეხლა მეც ჩამვიდეს ხელი და მემუქრებიან, თუ ორი ათას მანეთზე ნაკლები მოგიტანიაო, შენც იმ დედაცას ქვ დაგაკლავთო. ვიდა ხელა საღამოზე თავიღება.

ქერიც ენა დაება და გულის ფანქარალი დაემართა, ხოლო კვაჭი იხეწებოდა:

— ვთხოვთ გამანათავისუფლოთ ამ სახიფათო საქმისგან. დღეითაჩ ჩემო, ეს რა დღეში ჩავყარდი! მე რა შუაში ვარ, რა დაუწუხე იმ მგლებს, რას მერჩიან?

დიდხანს იჩურჩულეს იმ საღამოს ქერივმა და კვაჭიმ. ბოლოს ასე გადასწყვეტეს: შეიძლება ათას ზუთასი მანეთით გათავდეს ეს საქმე. ქერიცს ზუთასი მანეთი აქვს შენახული კასაში, დანარჩენს კვაჭი უსესხებს ნათესავებისგან სამტრედიოში ექსპლიოთ, ამ სახლს დაუფრავებს, ხოლო ამისთვის საჭიროა, რომ მას ვოლკოვის ქერივისგან რწმუნების ბარათი ჰქონდეს. ხეალ დილით ქერივი მისცემს მას ამ ბარათს. კვაჭი საღამოზე დაბრუნდება და ყველაფერს „გაიამსანებს“. თუ ფული ვერ იშოვია, არ

1) ნაფარელის საბჭოთა შამელის საწურავი განყოფილება. 2) ყვრანის გადარჩევა. 3) მეტეზანის შამელის ზეგანის ლენინის მარანის საერთო სურათი. 4) ტფილისის საბჭოთა ლენინის საწურავის საკასრე განყოფილება. 5) კარდამახის დიდი ზეარის ბაღში მარანი. 6) მეტეზანის შამელის საკვეთო განყოფილება.

დაბრუნდება, იმ ყაიღებს თავს მოარიღებს, სამტრედიოში დაიშლება.

არც იმ ღამეს ეძინა მოხუცებულ დედაკაცს. დილაშდის ლოცულობდა, ოხრავდა, შამფურიით ტრიალებდა და თავის ხნის ტახტს ატრიატუნებდა. კვაკიმც რიერაზე მიიძინა, რადგან ჭერივის საწმე აფიქრებდა და აწუხებდა.

მეორე დღეს ორიენტი ნოტარიუსთან მივიდნენ. კვაკიმ ექსელი და სრული რწმუნების ბარათი ჩაიღო ჯიბეში და სადგურისკენ გაემშვრა. ის დღე ჭერივ დედაკაცს ძლივს დაუღამდა. საღამოზე კვაკი გახარებული დაბ-

რუნდა. ჭერივსაც ისე გაუხარდა კვაკის დაბრუნება და ფულის შოვნა, თითქო თვითონ კი არ ეხარებოდა ის ფული, არამედ თითქო იმის პატარა ჭონებს კიდევ მიეცა და მიემატაო. კვაკიმ ჭერივისგან ხუთასი მანეთიც მიიღო და ანარქისტ-სინდიკალისტების კომიტეტში გაიქცა.

კვაკი კვაკანტირაძემ იმ ღამეს ეოლკოვის მოხუცებული ჭერივი შეეველი სიკვდილისგან იხსნა, ხოლო ანარქისტ-სინდიკალისტები—მეასე ცოდვისგან: სწორედ დროზე მიუსწრო, ათას ხუთასზე დააჯერა და ფულიც ჩააბარა. დროზე რომ არ მიესწრო, სამი კაცი უცეე ნიღაბებში იქ-

გენი და წამისასეულად ემზადებოდნენ. მოხუცი დედა-კაცია სიხარულისგან და შიშისგან ატრიადა და ხელმეორედ აიწმალა. მეორე დღეს მან ჯერ სამადლობელი პარაკლისი გაიძიბა, მერე ნიშნად მადლობისა და დედაშვილობისა კეპის ყელზე დიდი ოქროს ჯვარი ჩამოჰკიდა, ხოლო ჯი-ნეში სასურველად თავის ქმრის ეგრესიის პორტსივარი ზაფხუდ, და უთხრა:

— თუ გავიპირდეთ, ამ ჯვარზე ილოცეთ; სიკეთეს არც ღმერთი დაგიფიქრებს და ყველაფერში დაგეხმარებათ. არც მე დაგიფიქრებს, შვილო. თუ შეგძულ, კიდევ გადაგიბი-ნი მადლობას, თუ არა...

გდაღებვია, აკოცა, ატირდა და კინაღამ კეპიკ აატირა.

IX

იმავე ხანებში კეპი მუსიკამ გაიტაცა. მუსიკისა მას არაფერი ესმოდა, სწენაც სრულიად დაშული ჰქონდა, სხვა საკრავები გულგრილად ითმენდა, ხოლო როიალის ხმაზე ტანში გრუნტული უვლიდა და ნეტის აღელვების-გან ტრიადა, შვითავდა და ცქერტავდა. ჯერ როიალის ყოფდა უნდოდა, მაგრამ იძიერა და ვადანწყეკტა მისი და-ქირავება. მისი ნაწილობის — მაიხელსონის ოჯახი საზაფხუ-ლოდ ბორჯომში წასასულებლად ემზადებოდა. კეპიმ უთ-ხრა მაიხელსონს:

— სხვათა შორის, თქვენ ბორჯომში მიზრძანდებით, არა? შემიძღვამდის არ დაბრუნდებით? იმ დრომდის მე ქუთაისში ვრჩები. ათასი საქმე მაქვს, უნდა მოვახსენოთ, რომ უქანასნელი ჩემი ავადმყოფობა მუსიკა ვახლავთ, ისე ვამბობ, რომ ღამის გავციდეთ. მინდა დავკრა ვის-წავლო. ისევ დაგვიანებით სჯობია, ვიდრე არასოდეს. მო-მაქირავეთ თქვენი როიალი.

მაიხელსონს თავის სიკოცხლევი ანგარიშის და გა-მორჩენის გარდა არაფერზე უფერპია, ამიტომ ერთ წუთ-ში ასე მოისახრა: სამ თვეში სამ თუმანს ავიღებ, გზის ფულს ვაივავო, ესეც კარგია. მაშინვე მორიგდნენ.

იმავე საღამოს კეპი თავის ოთახში მაიხელსონის როიალს ცალი თითით გატაცებით აბრაზუნებდა.

ზაფხული იწყებოდა. საცაა მაიხელსონი უნდა დაბრუნებულიყო.

კეპი აჩქარა, აფაქტრდა. ერთხელ კეპიმ და ბე-სო ჯიქიამ წითლურქოლუს, მეორე დღიდან ბესო მუსიკა-ლურ მალაზიას დასტრიალებდა და მალაზიის მუშტარს ჩუმად ეკითხებოდა:

— უკაცრავად, თქვენ როიალს ეძებთ, არა? სასწრა-ფოდ იყიდება მშვენიერი როიალი, თითქმის სულ ახალია, აქვია, შორის არ არის. ვისი? ჩემი ამხანაგის, თავადი სე-ვერია დადიანისა გახლავთ. აქვია, ტუფლისის ქუჩაზე, გოლკოვის სახლში.

ბოლოს ვინმე არუთინოვს წააწყდა. როიალი გისინ-ჯეს, მოიწონებს, ფასი?

— შვიდასი მანეთი.

— ოთხასი.

— ექვსასი.

— ხუთასი.

— თქვენის ხათრით დამითმია. ესლავე მიგაქვთ?

— დღესვე უნდა გავგზავნა. ფოთში, მეჭკარება.

კეპიმ შულო დიპქუშენა, უთისს წუთით ჩაუთქრდა. კომბინაცია თავისთავად გამოინაცქა.

— თუ გნებავთ, მე თვითონ ვაგაგზავნი...

— თუ მაგისთანა მადლს მიზამთ, დიდი მადლობელი ვიქნები. ზედმეტი დღე არ დამეკარგება. რას იტყვი, სი-რანუშ? — ჰკითხა არუთინოვმა თავის კოლს.

— მაგაზე უკეთესი რაღა იქნება!

— მაშ ასე: როიალი ესლავე შეაკრინეთ, სად-გურზე გაგზავნეთ და ჩააბარეთ. საღამოე „ფრანკიაში“ მიზრძანდით, პირველ ნოქერში მიკითხეთ. რკინის გზის საბუთი მომიტანეთ და დანარჩენი ფულიც ჩაიბარეთ. ეს-ლა სახარჯოდ და ზედ ინებეთ ორასი. გვეყოფათ?

— რა თქმა უნდა. ბარათს ესლავე მოგარბმეთ. ერთი თბოვნა და პირობა: არაფის არაფერი უთხრათ, ჩე-მი გვარი და ეს როიალი არსად ახსენათ. ჩემთვის შე-ტის მერად უზერხულია მისი ვაყიდვა.

— ძალიან კარგი, ევ ადვილია. სიტყვას გაძლევთ. ქართულები ძალიან თავმოყვარე ხალხი ყოფილა.

— სრული სიმართლეა. ჩვენში სირცხვილად ითე-ლება ასეთი ნიუთის ვაყიდვა, მით უფრო თავადი დადი-ანისთვის.

არუთინოვები წავიდნენ. კეპი სადგურისკენ გაჰქან-და.

იმავე დღეს საღამოზე „თავადი დადიანი“ სასტუმ-როში ეწვია არუთინოვს.

— ყველაფერი მზათ გახლავთ. ძლიერ მოვასწართ შეგვრა და გავხავა. ან რკინის გზის საბუთი. არუთინოვმა საბუთი გადაშალა და გასინჯა:

„საიდან? ქუთაისიდან.“

„სად? ფოთში.“

„რა ეგზავნება? როიალი.“

„წონა? ბრუტო 50 ფუთი.“

„ვინ ჰგზავნის? თავადი დადიანი.“

„ვის ეგზავნება? არუთინოვს.“

სადგურის გამზე (გაურკვევლია).

ბეჭუღი.

— შესაკრეკელი და გასაგზავნი?

— 41 მანეთი და 35 კაპიკი. აი ბარათები.

არუთინოვმა გამოიანგარაზა:

— სულ გერგებათ 555 მანეთი და 2 კაპიკი.

— სწორა.

— მიღებული ვაქვთ ორასი, კიდევ გერგებათ 355 მ. და 2 კაპიკი. ინებეთ.

— სწორა. მშვიდობით ბრძანდებოდეთ.

— საით მიქქავენთ. დარჩით, ჩი დავლით — დაჰ-პატეცა ქალბატონმა სირანუშმა.

— დიდი მადლობა. მეჭკარება... მელოდებიან...

— მაშ თუ ფოთში გამოივლით ოდესმე, გვეწვიეთ. ქალაქის ბაღის პირდაპირ ვცხოვრობთ.

— დიდს სიამოვნებათ... უკველად გნახავთ. კე-თილი იყოს ჩვენი გაცნობა. მშვიდობით ბრძანდებოდეთ! მეორე დღეს ბესო ჯიქია კიდევ წააწყდა ვინმე საროკის.

— უკაცრავად, თქვენ როიალს ეძებთ, არა? სასწრა-ფოდ იყიდება მშვენიერი ბეჭკარების როიალი, თითქმის ახალია. აქვია, შორის არ არის... წამომბრძანდით.

ისევ გახსენეს, ისევ მორიგდნენ.

— თქვენი გვინა აქაური არ ბრძანდებთ.

— აქაური არა ვარ, ქუთათელი უნდა წავიდე.

— მაშ ჩვენ ვაგაგზავნი... თუ გნებავთ, ორ საათ-ში რკინის გზის საბუთს მოგარბმეთ...

ამაზედაც მორიგდენ. კვაჭა ისევ სადღურისკენ გაქანა.

იმევე საღამოს კვაჭი „დადიანმა“ „ორიანტში“ მიუტანა ინგენერ საროკინს რკინის ზმის საბუთი:

„ქუთაისიდან ჰიათურაში, როიალი, ბრუტუო 50 ფუთი. თავადი დადიანი უგზავნის ინგენერ საროკინს, გადახდილია 11 მანეთი და 2½ კაპეიკი.

სადღურის გამგე...

ბეჭედი.

ინგენერშეს და გაათავეს.

— ლამე მშვიდობისა!

— მშვიდობით ბრძანდებოდით!

ბესო ჯიჭია ქუჩაში უკლდება.

— აბა, ბესო, ხეალვე უნდა „გავაიმასქნათ“ ყოლი-

ფერი, იშოვო?

— მოვაჭახრავ. წავიდეთ.

— ვინ არის ანუ არ გამარჯვდე, აქოურს არვის უთხრა—არც ჯუპარს, არც ურას, თვარა...

— აბა, არ ვიცით თუ: გადასახლების ინსპექტორია, ვინცა გერკოვი. ერთი თვის წინად შეურთავს ცოლი. გუშინამ დაუტოვავს ბინა, ცხლა აივებს ყიდულობს. ერთი კვირის ჩამოსვლია ქუთაისში. იყვნენ, გასინჯეს, მოერგოდნენ.

მეორე დღით გერკოვმა—ახალგაზრდა თავმომწონე მოხიფედი ექვსიოდე მუშა მოაყენა კვაჭის ოთახს და როიალი თავის ახალ ბუდეში გადითანა. იმავე დღეს კვაჭი კვაჭანტრიაძე და ზესარიონ ჯიჭია სტუდენტებად მიიწვილენ: ახალი სტუდენტური ფორმა ჩაიცვეს, დამშვენდნენ და გალამაშდნენ; ორივენი თავიანთი თავისა, ერთმანეთისა და ნაწილობრივ-მეგობრთა თვალი უცებ გაიხარდნენ, დასრულდნენ, დაფასდნენ და გადიდგაყდნენ.

ორი დღე და ლამე ლაითაძის და ერემოს. დუქნებში ერთი ორომ-ტრიალი, კორიანტელი და ქვიფილ-ხეივანი იდგა და ისმოდა. ლეონი წყალივით მოდიოდა, ახლომანად ქათამი და ინდაური გამოილია, რეკოლევიტების ქეჩა-ქუჩილი ზეკა დააყრდა, მუდღუნებები და მოსამხატვრე იოღში იწურებოდნენ, მესტრეებმა ყაბი დაიბეჭდეს, დანიელა ურამ ხმა ჩაიხლიჩა, მეთარემ თითები დაიმტვრია, მეგრულენ არღანი დაღალა, ოცმა მეეტლემ ცხენები დახოცეს ქენებში და სირბილით, ხოლო მოქიფე ქალები უძლიობისგან და უღილაობისგან ფეხზე ძლივს იდგნენ და დათხოვას იხეყებოდნენ.

გალეშლილი და გაქვნილი კვაჭი ყველას ეუბნებოდა:

— რაი, ფულიო? არეინ გაბედოს ფულზე ლაპარაკი. ყოლიფერა ჩემი ხარჯია. ხეალ დღით, სწორედ ათ საათზე ყველანი სახლში მეწყითი. ყველას ანგარიშს იქ გავასწორებ, ხეალ ყველანი ჩემი სტუდენტები ხართ-ერემო, დანიელა, ბიჭებიც, ქალებიც, „ფიატონიკებიც“. ერემო! კვირის ჯიჭია გვახტოვებს ყველას. დაშვადე, არ შემარტყნი. დანიელი! შენც ხმა ჩიქუნინდი! ყმაწვილებო, ეტრატა! ერემო, ესემა შენს სადღურსაქმობა!—და გახეილ-გაბედნილი ერემოს ისეთი თბილი, მეგობრული და მშური სიტყვა უთხრა, რომ თვითონაც ატრიადა და ერემოც ააყვირა. ერემოს კოცინი ტუჩები და ლოყები გაუტეივს, სარდაფი დაუცალეს, სანოვავე გამოჟღერეს და ისეთი ქვეა-ქუხილით, ღრიალით და ყიფინით შემოკვიდნენ ქუთაისში, რომ უცნოს ეგონებოდა—მტრმა

ცოხე შემოიხარა და გამარჯვებით დამთვარი ჯარი ქალაქში შემოიჭრაო.

შუალმე რომ ვიდევდა, ქუთაისიდან ხონისკენ ერთი ეტლი გავიდა. შიგ ორი ახალგაზრდა მგზავრი იჯდა. ორივენი ისე იყვნენ ყაბაღებებით ახეულნი, რომ ვერავინ მოახერხა მათი პირსახის დანახვა და ცნობა. ეტლმა ლაითაძის დუქანს გრიგალივით გაურბინა. მგზავრები მოიხუტნენ, მოიკეტნენ და თავიანთ ხაბა-ხუბანში ჩაძვრნენ. დუქანს კარგა მოშორებით რომ გასცდნენ; ორივენი ხაბა-ხუბანკიდან ისევ ამოძვრნენ და გასწორდნენ, ორივემ პირსახიდან ყაბაღები დაიხსნეს და შეგებით ამოსუნთქეს. ბოლოს ერთმა წამოიძახა:

— მშვიდობით ქუთაისო!

— მშვიდობით!—გამიერთა მეორემ.—ვინ იცის, როდის ვნახავთ ერთმანეთს!

მეორე დღეს ათი საათიდან ვოლკოვის ქვრივი ძლივს ასწრებდა თავის კარების ვალებს და პასუხის გაცემას.

— Уехали! Уехали, говорят вам! Всеми уехали; совсем! Вот надоели! Господи, вот замучили!

სახლის წინ ერემო, დანიელა და ლაითაძე კბილებს აკრატუნდნენ, დამკერვლები ავლამარჯვად იგინებოდნენ, ქალები არსულად იოანესებოდნენ, ხოლო მეტლევებმა ცხენები დაღალა და ქუთაისი გადაატრიალეს კვაჭი კვაჭანტრიაძის ძეხანში.

X

სამი დღის შემდეგ ბორჯომიდან მაიხელსონი დაბარუნდა, იმავე ხანებში ფოთიდან არსთინოვი ამოვარდა, ჰიათურისი საროკინი ჩამოვარდა. სამივენი ჯერ სირბილით ოფში გაიწურნენ, ბოლოს ყველანი გერკოვს შეუტყვიდნენ. სასტუმრო ოთახში ოთხივენი შეხედნენ ერთმანეთს, ოთხივენი ჩაეჭიდნენ იმ როიალს, თან ოთხივენი ყვიროდნენ.

— ჩემია! ჩემია!

მერე, როცა დაილაღნენ ყვირილით და კამათით, დასხედნენ და დინჯად უამბეს ერთმანეთს თავიანთი ამბავი, და დასაბუთეს თავიანთი უფლებანი იმ როიალზე. მაიხელსონი შედარებით არხენიდა იყუ, სხვებს დასცილნოდა და დასაბარა ივლებდა, დანარჩენნი ოიანდებოდნენ და იმუტყვიდნენ. ბოლოს საქმე იმით გაიავდა, რომ გერკოვმა ხელმოკრედ იყიდა იგივე როიალი, ხელკალიერ არსთინოვი ისევ ფოთში ჩავიდა, გამწარებულ საროკინი ისევ ჰიათურაში ავიდა. კვაჭის თავი დაანებეს, რადგან ახალგაზრდა სტუდენტი დასაღულად ვერ გამოეტყეს. ესეც რომ არ ყოფილიყო, იმ დროს ქვეყანა უპატრონოდ იყო და ოთხივე დახარალებულს რუსეთში გადაეკარგული კვაჭის დევნა ტყველად ჩაუვლიდათ და ვეძილებს ფულიც დაეკარგებოდათ.

ან რა ჩამოაცილიდნენ გაფხეილ სტუდენტს? ან ქვეყნად ყველგანვე ახგარიშის საქმეა.

იმევე ხანებში ვოლკოვის ქვრივს ვინმე ხუხუ ჩიჩია სკან ნოტარული განცხადება მიუცია. ქვრივმა რომ ის განცხადება წაიკითხა, ელდა ეკა, თვალები მუხუტდა აუვარდა, ენა მუცელში ჩაფარდა, მუხლი მოეკრა, ჩაიჩოქა და გული წაუვლიდა. მაღლობა უფალსა, რომ სწორედ იმ დროს მუხუტებდა—ყოლია ცალიქამემ შეუსწრო და მოასულიერა. მოხუცებულ ქვრივს მაინც ვინმე ვერ მოსულიყო: თავსა და ხელს აცენკარებდა, ტუჩებს აცმატუნებდა და ლაპარაკს ჰლამობდა. ბოლოს ის განცხადება ხელმოკრედ გადაიკითხა. ეილა ჩიჩია სწავდა:

„ამა წლის შვიდ ივლისს მე ვიყიდე თქვენი სახლი, ქალაქ ქუთაისში რომ მდებარეობს, ტფილისის ქუჩაზე, კვაკი სილიბისტროს-ძე კვაპანტირაძისაგან, რომელსაც თქვენგან სრული რწმუნების ბარათი ჰქონდა, დადასტურებული ამავე წლის შვიდ ივლისს ქალაქ ქუთაისის ნოტარიუსის ანგაფარაძის მიერ. გარდა ამისა, იმავე დღეს მე გასესხეთ ნაღდი ფულით ოთხი ათასი მანეთი თქვენ მიერ ხელმოწერილი ვექსლით, რომელსაც ვადა გაუვლიდა ამა წლის პირველ სექტემბერს, ვთხოვეთ შვიდი დღის განმავლობაში სახლი დამეცალათ, რადგან მე თვითონ ვაპირებ ჩემვე სახლში გადმოსვლას, ხოლო სამი დღის განმავლობაში გამინადლოთ ვალი თავის სარგებლით“.

ხუხუ ჩიჩია

სამარტედი.

ხონის გზა, სახლი ძაბული კვაპანტირაძისა.

იმავე საღამოს ვოლკოვის ქერივი განთქმულ ვექსლთან—ტეიჩიასთან მიმინალდა. ქერივის მდგომარეობა კოლია ცალიტაძემ მისწავლა ის ვექსლი, თორემ რა ესმოდა კანონების ვექსილობის ავ-კარგობისა სამოცი წლის მოხუცს, რომელსაც აქამდის მხოლოდ ის ჰქონდა გაგონილი, რომ სადღაც არსებობენ სასტიკი მოსამართლენი, უხედურთა მხსნელი ვექსლები, უღმომბელი მრალმდებელნი და „საწყალი, ღვთისგან და ხალხისგან დაზარალები კატორღელები“? ან ის რა იცოდა, ან საიდან და როგორ გაიგებდა გამოცერყტებულები მოხუცი, რომ იმავე დღეს შოლის დუქანში, ბალახეანის ქუჩაზე ერთად ისადილეს და იკეიფეს სილიბისტრო კვაპანტირაძემ, ხუხუ ჩიჩიამ, ტეიჩიამ და ქერივის მდგომარეობა კოლია ცალიტაძემ, რომელიც იმავე საღამოს მეტის გულკეთილობით და თავახიანობით იმ ჩიჩიას რუსის დედაკაცს განთქმული ვექსლის—ტეიჩიას კარგბამდის მიჰყავს? ან იმას როგორ იფიქრებდა, ან გულში როგორ გაიტარებდა მორწმუნე, გულუბრყვილო და უცო-

დგელი სარატოველი „ბაბა“, რომ სწორედ ხეიჩია იყო სილიბისტრო კვაპანტირაძის და ხუხუ ჩიჩიას ვექსლი, და რომ ის წერილი, რომელშიც დილით ქერივის გული შეუღონა, იმავე დღეს სწორედ ტეიჩიამ დასწერა და გაგზავნა? ტეიჩიამ ვოლკოვის ქერივი დიდის თავახი, ღმირით და აღერსით მიიღო. ტკბილმა ენამ, ცხელმა ჩაიმ და ვარდის მურაბამ ის დედაკაცი სულ დაატკბო, დაადნო, მოხიზლა და ტეიჩიას ხელში ჩაუგდო.

ქერივმა რომ ყველაფერი გადუშალა და ცრემლით გული მოიჯერა, ტეიჩიამ დიდხანს იდევრა, მერე დინჯად და გულწრფელის კილოთი უთხრა:

—მენანებით, ისე მენანებით, როგორც საკუთარი დედა. მაგრამ მარტო სიბრაღული საქმეს ვერ უშველის. ჯერ ერთი: თქვენ ანარქისტებისთვის იმოდენა ფულით დახმარება გაგიწევიათ. მთავრობამ რომ ეს ამბავი გაგიგოს, ან ჩამოგახიზნონ, ან ციხიბირი აქეთ დაგვრებათ. ნუ ღელავთ, დამშვიდდით. მეც ვიცი, რომ ნებაყოფლობით არ მიგიციათ ის ფული, მაგრამ ეგ სულ ერთია, მათ თქვენგან ფული მიიღეს და ამით ხელი მოიმართეს. მადლობა შესწირეთ უფალს, რომ მე წამაწყდით. სხვა ჩემ მაგიერი არ გაჩუმდებოდა, სადმე ბატყოდა და დაგულპავდა. ერთ რჩევას მოგცემთ, როგორც ჩემს დედას და ღვთისნიერ აღმთაბას: არსად, არასოდეს, არავის ეგ ამბავი აღარ გაუზიაროთ; გირჩევთ იგი საფლავში ჩაიტანოთ, თორემ—ვიმეორებ—არასგზით არ აცდებმათ ან კატორღა, ან ჩამოხიზნა.

ეხლა მეორე: თქვენ კვაპანტირაძისთვის მიგიციათ სრული რწმუნების ბარათი, ე. ი. უფლავა სახლის გაყიდვისა. მესამე: მისთვისვე მიგიციათ ოთხი ათასი მანეთის ვექსილი. რაო, ათას მანეთზე იყო ლაპარაკი? ვექსილში არაფერი ეწერა? მოწიფ არა გყავთ? ლაპარაკი ზედმეტია. თუ მაგზე დაუწყეთ დავა. ანარქისტების დახმარება

სრულიად საქ. მუშათა, გლეხთა, წითელ-არმიელთა და მატროსთა მეორე ყრილობის დელეგატი ქალბი. პირველ რიგში მარჯვნივ სდგანა შემდ. ამა: ამა. იაკობაშვილი (თელ. მახრ.) გახარია (ზუგდიდის მახრ.) თალაკვაძე (ოზურგეთის მახრიდან) ეკ. მთაბალითა (თბილისიდან) ჩარკვიანი (შორ. მახრ.) მეორე რიგში ამა: მებეზაშვილი (საგარეჯოს რაიონიდან) თ. ადამიძე (სიღნაღის მახრ.) გორის საკომსრუტო ქარხნის მუშა ქალი (გორის მახრიდან) კატო მიჭაძე (ქუთ. მახრ.) შერმანდინი (დუშეთის მახრიდან).

ფეხს გამოჰყოფენ, მაშასადამე—ისე ჩამოხრება, ან ციმშირი. კიდე დიდხანს აშინა და აფეთა ტვირთი შიშისგან ენადამული და მიბნედილი დედაკაცი. ბოლოს უთხრა: — ჩემი რჩევა და ღრმა რწმენა ასეთია: მე ვიცნობ იმ ჩიჩიას. იქნება მოვახვრო, რომ ჩიჩამ იმ სახლში ერთი ოთახი დაგიტოვოთ საჭირო ავეჯეულობით, ცოტა პენსია გაქვთ. ცოტასაც კერვით ან სამსახურით იშოვით, მეტიც არ უნდა მართებულა დედაკაცს. დედაშვილურად გირჩევთ დასთანხმდით, თორემ სრულიად ხელცალდებით დარჩებით, რაო, მოიფიქრებთ? კეთილი, მოაფიქრეთ და მობრძანდით, ოღონდ ფრთხილად! არაგის უამბოთ ის ამბავი, თორემ... ღამე მშვიდობისა! ძილი ნებისა... აქეთ მობრძანდით...—და ლასლასით მიმავალი დედაკაცი კარგამდის მიაცილა.

ქუჩაში ვოლკოვის ქვრის შემთხვევით კოლა ცა-

კახლ შვეინაშვილი — კავშირთა კავშირი (მუხუხანი) სათბურის შენობიდან. ვახის გაღვივება რიბტერის წესით.

ლიქაძე შეხვდა, რომელმაც ძლივს მიიღვნა სახლში. ის საღამო და მეორე დღე ცალიქაძე არ მოჰშორებია ავად-მყოფ დედაკაცს, რომელიც ხანგრძლივი ლოცვისა, ფიქრისა, ოხერისა და ტირილის შემდეგ ისევე ტვიჩიასთან მივიდა და უთხრა:

— თანახმა ვარ, ოღონდ ლუგმა პური და ერთი კუთხე მჭონდეს იმ სახლში. მომიხრებთ.

ტვიჩიამ ადვილად და მალე მიუხერხა.

ერთი კვირის შემდეგ სილიბისტრო კვაპანტირაძემ გაყიდა თავის „სასტუმრო“ — საბატონოში რომ ჰქონდა, ხონის გზის ნაპირზე, ზოგი ხაბაქ-ხუბაკით აიბარგა და გადმოსახლდა დიდს, მშვენიერს, მდიდარსა და სუფთა ქუთაისში, საკუთარ სახლში, ტფილისის ქუჩაზე; იგი სახლი მან—როგორც თვითონ ამბობდა—„დიდი, მძიმე შრომით და საკუთარი ოფლით“ შეიძინა ერთი უპატრონო ქვრისგან, რომელიც ისე შეიბარა და შეიწყალა, რომ მას უფასოდ კიბის ქვეშ პაწაწინა ბული ოთახი მისცა და მცირეოდენი ხის ავეჯიც დაუთმო.

ხუბე ჩიჩიას მეუღლეს, კვაკი კვაპანტირაძის ბებიას, პატყვემულ ნოტიოს ახალ საკუთარ სახლში, ტფილისის ქუჩაზე პირველივე ღამეს გაახსენდა:

— ვახისნეთი ჩემი სიტყვა, კვაკიკოს დაბადების ღამეს რომ გითხარით. მზემ რომ იმ დღეს თავზე გვირგვინი დაიდვა, ეს იმის ნიშანი იყო, რომ კვაკის ბრწყინვალე და სახელოვანი მომავალი მოეღოს მეთქი; იმავე დღეს რომ ალვის ხეს მები დავეცა და ჭონდიას დუქანიც რომ ეშვავებმა წაიღეს, ესეც იმის ნიშანი იყო, რომ კვაკის მტრებს—ჯგარი აქაურობას!—მები დაცემათ და გულბები ისე დაუსკდებთ, როგორც ის ალვის ხე გახეთქა მეთქი მეხმა. ასე ვთქვი ცხრაშვიტი წლის წინეთ. არ გამართლდა თუ ჩემსიტყვა!

ყველამ მოიგონა ნოტიოს წინასწარმეტყველება, ყველანი დათანხმდნენ, რომ იგი მართლა გამართლდა. სილიბისტრომ ვახისენა:

— გახსოვთ ალბათ, რომ ჩვენი კვაკიკო პაწაწინა-ში ტირილის დროს სულ „მე-მეს“ იძაბოდა. მაშინ ესთქვი:

ეს ბავშვი არაგის აფერხ შეარჩენს და მთელ ქვეყანას დეიჩემებს მეთქი. აქი მართლდება ჩემი სიტყვა!

სილიბისტროსაც დაეთანხმნენ.

— ვენაცვალე ჩემს კვაკიკოს!—დაუმატა კვაკის დედამ ძაბულისა. — სიბერეში ქუთაისში დამასახლა.

— ისიც საკუთარ სახლში. — დაამთავრა კვაკის პაპამ ხუბე ჩიჩამა, და სილიბისტროს მიუბრუნდა: — მა, სილიბისტრო! რაღა გაქვს აწი სანატრი? ერთი პრაპორონიკის ჩინი, პოლუტები და... შენზე უკეთესი მარშალი ქე კი-ლო იქნება საჭარბოვლოში?

იმ ღამე სილიბისტრო ძილში შფოთავდა, ტოკავდა, იბოინებოდა და იბერებოდა, რადგან სიხარში თავად-ახნართა მარშალი გახმდარიყო, გულზე ათიოდე ვარსკ-ლაგი და ჯგარი ეყიდა, მხრებზე პოლუტები უბრწყინავდა და ტანზე კამერ-იუნკერის თეთრი მუნდარიც ეცვა, სულ ოქრო-მეტრდით მოჭარბული, ხოლო უკან-წინადაც მეფის ნდობისა და მაღალი ხელისუფლებისა—დიდი ოქროს გასაღები ჰქონდა დაკიდული.

სწორედ იმავე ღამეს მისმა სასიძულულო და სახელო-ვანმა შვილმა კვაკი კვაპანტირაძემ ბათუმში ბილეთი იყიდა და გვეითი რუსეთისკენ მოუსვია.

მიხეილ ადამაშვილი,

9 ი ა ნ ვ ა რ ი.

უამრავ რიცხვით მიდიოდა გულდაჯერებით
 ხალხი მეფესთან, წინ მიჰქონდათ სურათი მისი;
 უძლოდა მღვდელი, შემდეგ ხატი და შემდეგ ჯვრები
 იყენენ დროშები გამრღვეველნი თოვლიან ცისა.

ყინულ ჰაერში მზე მოსჩანდა ოდნავ, კიაფად,
 გზა შორეული თოვლში იყო მთლად ჩამარხული.
 ქარი მრისხანე გაკვირდა და შეჩერდა სწრაფად
 ამღენი ხალხი: არა, ჰყავდა ქარსაც ნახული

იქ იყვნენ ძმები, დები იყვნენ აზნაუგები
 და დედ მამები... ქუჩა იყო მთლად დაფარული:
 იყვნენ ბებრები მოღუნულნი დროთა განგებით,
 და ქაბუკები პირტიტელები და მზიარულნი.

უამრავ რიცხვით მიდიოდნენ ლოცვის გალობით,
 ეთქვათ მეფისთვის, რა მწარეა იმათი ბედი.
 ეთხოვათ მისთვის, რომ მეფური სიტყვის წყალობით
 მიეცათ მათთვის უფლება და რამე იმედო.

შენი გამჭურდველ მსახურების დიდ ერთგულებით,
 ოქროთი მორთულ ჯალათების მხეცურ ნებაზე
 ჩვენ დღეს ესიდებით სიმშლისგან დაკარგულები,
 და არ გვაქვს ძალა, რომ ვიფიქროთ დასვენებაზე,

ჩვენი მფარველი, ჩვენი მეფე, ჩვენ ქალა გვინდა!
 გვისმინე როგორც მამა უსმენს საყვარელ შვილებს...
 მაგრამ იმედი მათი შვებით არ დაგვირგვინდა,
 პასუხი გისცეს საშინელი გულ დაღადრულებს...

შეხედნენ ტყვიებით სიყვდილით და საზარელ ხმებით,
 შეუბრალებლად სჭრიდნენ, ჰკლავდნენ გაზმეცხულნი.
 შეირხა ხალხი და შეჩერდა მკენესარე ხმებით,
 ძირს ეცემოდნენ კივილით და ზარ დაქმულნი.

კრულვა ზავ მონებს კრულვა მხეცებს და ძმების
 მკვლელებს
 და უფრო მეტი კრულვა მას ვინც გასცა ბრძანება.
 და თითქოს ხალხის აკვნესებას უფრო აგრძელებს
 ქარი, რომელიც თოვლის ფრთებით მოექანება.

ბეგრია მკვდარი, მაგრამ მასთან ერთად მკვდარია
 ნღობა ხალხისა, ეს წუთი მას ემასხოვრება;
 და ყველა მიხვდა, რომ თუ ბედი საოცარია,
 არ შეიძლება მომავალში ასე ცხოვრება.

ჩაქრა მზის სხივი, ზოდის ღამის შავი მანტია,
 ზოედო ქალაქს საშინელი, ცივი სიბნელე,
 მხოლოდ აქა იქ მოედნებზე ცეცხლი ანთია
 და სიწუმში დარაჯები ითბობენ ხელებს;

და ვიღაც სუსტი უსუსური ბავშვის ტირილით
 ლანდივით მოსჩანს, ეშინია და ეციება,
 მაგრამ სხვა ლანდი მრისხანე და როგორც კივილი
 მოითხოვს მდგრად სამუდამოდ შტრის ძიებას.

ნ. რიბაკო.

ჰეროსტრატოსი.

წყალს დიდებულმა, როცა შინიდან გამოვიდა. ტორტმანებდა: ფიქრთა ალკოჰოლს გამოეთვრა.

მთვარემ შექმნა, ქარმა ტორტები შემოჭრა და მოსულიერადა. მუხლი გაუმავლა. ზიზღით ვადახელა თავის სახლს, მიდამოს და ზგას გაუღდა.

მიდიოდა ალალ ბედელ. მიდიოდა და თან ბუტბუტებდა. ბუტბუტებდა და მუშუტით ქვეყანას ემუქრებოდა. ემუქრებოდა და ქიღებებს უღრქენდა.

გზადგზა ბოძიკობდა და მუხლებს იმტრევდა. უდაბურებში გავიდა, შექერდა და მიტოვებულ ქალაქს მიუბრუნდა.

— ლოდებით საცხევ! ლოდებით საცხევ სოფელო! ამოსაბუგო! — დიუფერია მრისხანებით, — საიარაო საცხევ დამგარიტებ!

ატყებულის სისწრაფით სამოსელი გაიძრო, ატყებულის სისწრაფით ნაფუთებდა აქცია და გამოვიდა გზისკენ გადისროლა.

— წაიღე! წაიღე უკანვე! წაიღე ეს შენი ფარტინა, ადამიანთა ბენგაო! დაუნდობლო! სულის ჯალათო! შიშველი გამოვსულვარ ბუნების წაილიდან და შიშველივე დავეტრუნდები!.. კორესს და ჰრიონ, მშობლიო მთებო! თქვენი კალთებს აფარებს თავსა ჰეროსტრატოსი!..

დიდუნდა და კლდე-ღრეებს გადაერია.

II

— იცი? გაიგეთ? — ეკითხებოდნენ ერთმანეთს ეფეტლები. — ჰეროსტრატოსი აღარსადა სჩანს!

— ჰო, მართალია, აღარსადა სჩანს. ორი დღეა ეძებენ და ვერ უპოვიან.

— ნეტა რა თავს იცხებულხენ?.. მე თქვენ გითხრათ, ერთი დიდებული ვინმე დაკარგულა!.. ცდტი მთლად გადარეული!

— მაგის კი რა მოვასენო, მაგრამ, საწყალი, ცოტა დონეზე რომ არ იყო, ეს მართალია.

— ცოტა კი არა ძალიანაც არ იყო დონეზე! რა ზოდიშა ჰქონდა?

— სწორედ რომ ძალიან არ იყო დონეზე. ამ ბოლო დროს სულ კაისტროსის ნაპირებთან გეგდებდა მარტოდ მარტო მჯდომარეს, თავისთვის მოლაპარაკეს.

— მეც გეგდებდი, მეც! ჰა! ჰა! ჰა! ჰა!.. ალბად თავის გულის ნადებს მდინარეს თუ უზიარებდა!

— აბა რაღა თქმა უნდა? რაღა თქმა უნდა? მაშ ვინ მიუხედებოდა ადამიანთაგანი იმის თავიდან გამომდინარე დიად აზრებსა?

— ჰა! ჰა! ჰა!.. ჰა! ჰა! ჰა! ჰა!.. ალბად დიდებული აზრებთან ერთად თავისი დიდებული თავიკ კაისტროსის ტალღებს თუ გაუზიარა!

— ალბად რომელიმე კაისტროიდი თუ შეუყვარდა, ჰა!

— ალბად, ალბად!.. ვინ იცის ესლა კაისტროიდების სასახლეშიც კეთილს!

— ჩემმა მტერმა იქიფოს ისე!.. ვინ იცის რამდენი ლამი აყლავა კაისტროსმა!

— რათა დაიკინო? მიცვლებულის აუფის თქმა არ არის მართებული.

— შენცა ერთი!.. გამოვსარხლა ვაგბატონი! ნეტავი სხვაც ბევრი იმისთანა დალაშის კაისტროსმა!

— ოლონდაც, ოლონდაც!.. ის უბედური, ისა!.. იცი? თურმე, აპოლონის ტაძრის აგება რომ განიძრახა ჩვენმა ქალაქმა არტემისის ტაძრის გვემით, თავის გვემა წარადგინა, ამითი იხელმძღვანელო, უკეთესი გამოვიდა.

— არტემისის ტაძრის იქუნებდა?.. ჰა! ჰა! ჰა! ჰა! ნამდვილი ტყუის კოლოფი ყოფილა!

— დიხ კოლოფი ყოფილა, მაგრამ ცარიელი! აფსუს ზერსიფონ, აფსუს! ვინ გიწუნებდა ნამოქმედარსა და! არტემისის ტაძარზე უკეთესი არც უწინ ყოფილა და არც მომავალში იქნება. ის მიღწევა მწვერვალამდე, მწვერვალამდე ჩამოგრივბადა შეიძლება.

— ის უკეთესი, მწვერვალზე არ არსებობსო, ან თითქმის ჟიკრებლივი დაფსრულებული სვლაა ზევითკენ, ან ჟიკრებლივი დაფსრულებული გორება უფსკრული-საქენაო.

— ჰა! ჰა! ჰა!.. რა უთქვამს და!.. მაშ, ალბად, ესლა აზრდითა სამეფოშიაც თუ მიგორავს უფსკრული-საქენ მაგ აზრის პატრონი?..

— ალბად, ალბად!.. ჰა! ჰა! ჰა! ჰა!..

კვირამ მეტი იარა მითქმა-მოთქმამ, ჰეროსტრატოსის დაკარგვის გამო ეფეტოს მოედანზე, ბაზარსა და ქუჩებში, დუქნებსა და ოჯახებში და ბოლოს მისწყდა.

III

დილა იყო, როცა ვინმე ჰარმოდისი ვინმე ჰელანიკოსს შეხვდა.

— ოოო, მეგობარო ჰელანიკოს! ჰელანიკოს!

— ოოო, ჰარმოდისო! ჰარმოდისო!

ამ შეხვედრამ მაგარი ხელის ჩაპოთმევა მოჰყვა: ერთი ნაცნობი მეორეს აეციატა.

— იცი, ჰელანიკოს! ჰეროსტრატოსი უნაბათ!

— რას ამბობ? მართლა?

— ვითომ არ იცის!

— არტემისს გეფიცები, არ ვიცი!

იცოდა მაგრამ არ ამხელდა: ამბანაგისაგან ვარიაცის მოცოდება.

— მაშ არ იცი?

— აპოლონის მადლმა, არ ვიცი.

— მთელა ქალაქი კი ლაპარაკობს და!..

მართალი იყო, წინადადით, საღაშოს ჟამს ვილაქას ენახა ჰეროსტრატოსი, ქალაქში ამხავი მოეტანა და ულთით ქუჩებში, ბაზარში, დუქნებში, მოედანში და ოჯახებში უკვე იცოდნენ.

— მაშ მე ჰელანიკოსი არ ვიყო, თუ ვიცოდი!

ჰარმოდისი დარწმუნდა, თუ არ დარწმუნდა ჰელანიკოსის სიტყვებში, ეგ ძეუსმა უწყოდა, მაგრამ ამხავს რომ მოჰყვა სამოყვებთ, ამას კი სახე უმტკიცებდა.

— წარმ-იფიგინე, პანად ქვეულა ჰეროსტრატოსი!

— რას ამბობ?

— ჰო, მე და ჩემმა ღმერთმა! პანად ქვეულა. თავზე რქები შეუმჩვეია პანეფოსს და ცხადად დაუნახავს, რომ ფეხები თხისა ქაშიონა.

— ჰი დიდება შენდა ძეუსო და არტემისი ეფეტის მფარველო!

— ჰო მე და ჩემმა ღმერთმა პართალია... თურქე ნიშნებს ეარზიებოდა.

— მერე? კლდია ჰქონია?

— სწორედ, თხას რომ აქვს ხოლმე, ისეთი.

— ერთი უყურე იმას და! უყურე ერთი რა ბედში ჩაგარდნილა?

— რა? შეგშურდა?

— შეგშურდა, მაშა?

— რა არის აქ შესაშური? მინცა და მინცა რა ძალიან სასიამოვნოა თხის კლდი და ფეხები?

— შენცა ერთი, მომიყვები!... რქები, თხის კლდი, თხის ფეხები კი არა, ვირის ყურებიც რომ გამოშვას ძაღლის კლდთან ერთად, თავს არ დავინანებ, ოღონდ ნიშნებთან მაშეყოფა და დრო მატარებინა!

ნაცნობები დაჰშორდნენ. ჭელანიკოსმა მოედინა კენ წასვლა დააპირა, მაგრამ ვინმე მტკონმა შეიჩერა.

— ჭელანიკოს, იცი ახალი ამბავი?

— ვიცი, ვიცი? ჰეროსტრატოს ვირის ყურები გაშობმა!

— რაო? ვირის ყურებიო?!

— ვირის ყურები, თხის კლდი, თხის ფეხები... რქებიცა.

— მერე, ცოლი რომ არა ჰყავდა, ვინ გამოაბამდა რქებსა?

— რას ამბობ, სულელო! ცოლი რად უნდა, როცა ორიადღები, არსიადღები და სხვა ნიშნები ეარზიებინა? ნახვამდის!

— დაიცა. მე კი ასე მითხრეს, ჰეროსტრატოსი კენტაუროსად ქცეულაო. პამფოსს გამოსდგომია. პამფოსი შინ გულუბნებებით მოგარდნილა.

ჭელანიკოსმა თვალები აჭკია.

— კენტაუროსადო?

— ჰო, კენტაუროსადოა. ნახვამდის.

— დაიცა, მტკონ, დაიცა! მერე რომ კენტაუროსად ქცეულა?

— მერე და აკი გითხარე: პამფოსი დაუჭერია და თავისთან წაუყვანია. ნახვამდის.

ეპეიოსმა გამოიარა და გაშტერებულ ჭელანიკოსს ხელი წაჭრა.

— რას დგებარ? წამო გამოიარე!

— დაიცა, კაცო! რა დროს გე არის? კენტაუროსს პამფოსის ნაცვლად პამფოსის ცოლი გაიტაცნა? ლამაზი ქალია.

— აგრე, ჩემო კარგო, ზოგს ქმარი მოსწონს, ზოგს ცოლი. ან შენ რა გენაღვლება? „პამფოსი თუ გაუტაცნია, პამფოსის ცოლი მაშ შენ დარჩენია“ წამო მოედანზე, იქ ბეგრს სხვა რამეებსაც გაიგებ.

ეპეიოსმა ჭელანიკოსს მოედინა კენ წაიყვანა.

მოედანზე აურზაური იდგა: ხალხი ჯგუფ-ჯგუფად დაყოფილიყო და ჰეროსტრატოსის თევზადასავლს გადასცემდნენ ერთმანეთსა.

სალამომდე ჰეროსტრატოსის მეტამორფოზის ამბავი სახვებით შემოწმებულ და დამტკიცებულ იქნა.

IV

ლამეს, ზნელს, ქალბა ეპარებოდა და დარაჯებს თვალმებზე ძიღს პრეტელი ფრთები ფეხებზე, როცა არტემისის ტაძრის ყველგანაა აქა-იქ უცნაური ციციანთვლები ამუტტდნენ, ამუტტდნენ და გაიზარდნენ, გაიზარ-

დნენ და ალის ყლორტებად დაიჭიმნენ, დაიჭიმნენ და ნიაზე ქანაობა დიწყეს, შუქის კალოები ათამაშეს, სიგრძე სიგანე მოიმატეს, მკლავები გამოიბეს, მხარი მხარს გადასდეს და მოგუგუნე წითელი ფერხული ჩააბეს.

ტაძრის კვიპაროსნი აპარპალდნენ.

წითელი ფერხულთან ვინმე ტრიალებდა. წელი და მენჯები თხის ტყავით დაფურხა. წამსა და წამსა ალაგადან ალაგზე გადდიოდა და კვარის ნახვებს ცეცხლში ურედა, ანთებდა და არტემისის საეანის ზანზე აგდებდა, სანათოვებში ჰყრიდა.

ძლით ძღუელნი ტაძრის დარაჯნი დაფეთიანდნენ, გამოიღვიძეს და ცეცხლის დანახვაც ყვიროლი ასტებეს. ქალაქიც ახმაურდა.

მოვიდა ხალხი, მოვიდნენ ჭერუმნი, მოვიდნენ მამასახლისნი.

თხისტყავიანმა ხარხარს მორთო...

— პანია, პანი!

— პანია! პანია!

— პანი! პანი!

გაისმა ძიხლი და სიტყვა პანმა ბროზში მოგზაურობა იწყო. პირიდან პირში გადავიდა, რიგიდან რიგში და ბოლოს სადღასაც, რაღაც საიდუმლოების ძალით კენტავროსად იქცა.

ბევრი შეშინდა და უკან დაიხია.

პანადკნობილმა კი ხარხარს უმატა და თავმოყრილთ მცურები მოუღერა.

— ეიპ! ზამასახლისო! ჭერუმნო! სისხლის მსუტაენო! სულს ჯალათნო! ეიპ! ეფესლნო! რიყის ქვებო! ლოდებო! ვერა ხეირობს თქვენში ვარდა სულენო, მზის სხივის მოყვარული, ვერა ხეირობს, ვერა! ვერე იხეირებს! მტკრის ბური ედება, ქენება და კედება... აბას მოვითხრობთ მე! ჰეროსტრატოსი!

— ჰეროსტრატოსი! ჰეროსტრატოსი! — გამოიორეს მამასახლისთ, ჭერუმებმა და ხალხმაც პანი მისი.

— დაიხ, ჰეროსტრატოსი! შურსა ეძიო!... თქვენ ლამპარი დამიჭრეთ სახელისაკენ, მე ჩირაღდანი გავიმართე!

— შევიპყრათ! შევიპყრათ! ეაწამოთ! წამოიგვრვინა რბომ და ჰეროსტრატოსისკენ ტალა ისროლა... დამნაშავე დააპატიმრეს.

V

მცირე აზის სანაპიროები აქოთქოთდნენ: არტემისს ეფესელს ნინერგებში უხდებოდა თავის შეფარება. ქალაქი ქალაქს სამიშმარს ეუხებოდა და ჰეროსტრატოსის ნამოქმედარის მიზეზს ძიობდნენ.

ფეფსოს ძვირფასი სამკაული წაუხდა და თავპირი ამოსტერიოდა და მკხოვრებლები კბილებს ილესდნენ და საიარაკო სასჯელს იფრებდნენ დამნაშავესათვის.

განსჯის დღეს ყველამ მოედანს მიაშურა. გულის მოსდენად ყველამ თავისი თქვა.

— მაღო სიკვდილი ცოტაა იმისათვის.

— დაიხაც რომ ცოტაა! უნდა ჯერ გავავარებულ რკინის სკამზე დავგდოთ, რომ პანის კლდი მოგზაუროს... ზოგს ისევ პანადქცეულ ადამიანად მიაჩნდა ჰეროსტრატოსი...

— რაო? გახტრებულ რკინის სკამში? უნდა ცოცხლივ სულ ასო-ასო დავანაწილოთ!

— გე ხომ თავული იქნება! უნდა ცოცხალს გახურე-

1) კომუნისტი ჯარისკაცი, რომელიც დრეზდენის გაშვების შენობის საბურავიდან, თოვს ესვრის რეზინდერის პატრულებს.
 2) მ. ცეცხელი, საჭიროების ყოფილი მთავრობის თავმჯდომარე. 3) ჯემალ-ფაშა (უკანასკნელი სურათი) აჩვენული სრულად
 ოსმალეთის მეფის თავმჯდომარედ. 4) გერმანიის ყოფილი კრონპრინცი. 5) ლიდი ჯორჯი და მაიმუნი. 6) მუსოლინი
 ევროპაში. 7) ბონარ-ლოუ, ახლად გარდაცემული ყოფ. თავმჯდომარე ინგლისის მთავრობისა.

ბული შამფური პირში ვაძგროთ და ლაგების უკანაში გამოვაყოფინოთ წვერი!

— არა! უნდა ლაგების უკანაში ვაძგროთ, რომ, სანამ პირში გამოვლიდოდეს, სულ ვაიმე დედაო, იძახოს, თორემ ისე, როგორც შენ გინდა, მარტო ერთ დავყვირებ.ს. ვავიგონებთ.

— არა, არა!.. არა ეგვიც ცოტაა! ცოტაა!

— მართალია, მართალი! ცოტაა, ცოტა!

სასჯელების დასახელების შეჯიბრება გაიმართა, განუწყვეტელი ყაყანი გაიბა. შეჯიბრებას ამა თუ იმ სასჯელის უცუთესობის დასაბუთებაც მოჰყვა მეტი სახელეების წამომხატებით, ერთმანეთის ისიც გაახსენეს თუ ვინ ვის ცოლს სწყალობდა, ან ვისი ცოლი ვისა სწყალობდა.

საქმე გამჟღავნდა. მუშტები შემოიჭინეს და ჯოხები ამართეს.

— ხომ არ გინდა ე მე გოგრიდან შამანი გადმოგაღინო?

მსაჯულთა ბრძანებით დამნაშავეს თვალწინ შამფურები დაახურეს.

— არ გვეტყვი ნებით, ძალით გათქმევინებთ.

შამფურების რიგმა ადამიანის შიშველ ტანზე ზოლების რიგი გამოსახა. ჰეროსტრატოსის სახე სიმწარის ნაოჭებად დაულაგდა: კენისა აღმოჩნდა.

მსაჯულთა ბრძანებს და შამფურები მოაშორეს.

— იტყვი თუ არა, რათ გადასწვი არტემისის ტაძარი, ქვეყნის თვლი?

ჰეროსტრატოსმა გაზაზრულის ხმით ჩაიხარხარა.

შამფურები შიშველ ტანზე ისევ აშინებინდნენ, მეორე რიგი ზოლებისა გადაეღუს. მეორე რიგს მესამე მოჰყვა, მერე მეოთხე, მეხუთეცა და დამნაშავეს მაინც ვერა ათქმევინეს რა.

მსაჯულთ წამება შეაჩერეს და დუმის მიეცნენ: ამაოება იგრძნეს.

ჰეროსტრატოსმა დაკინეით გადახედა.

გოგრაძე ქეთისის მებარეშუმების სადგურსა. პეპლების აკრეფა.

— აბა, ერთი მოდი! მოდი რაღა! ისეთი დაცხობ რომა ფხზე ვეღარ დაღვე, შე კანკურა შენ!

ჯახანი გაისმა. ადამიანს გული შეუწყუნდა და დაეცა.

— კაცი მოკლა, კაცი!

— მოკლა და ეგვიც მოკლდება! უკან გადაუალე! ჩემი ძმის სიცილისა განა შეგარჩენ?

ჯოხმა მეორის თავზედაც დაიჯახუნა და მესამისაკენ გაინაწილა, მეოთხისამ აიკლინა და მეხუთისას კოპი დააჯდა. ჰეროსტრატოსი დაევიწყდათ. ნათესავი ნათესავს ეშველებოდა და ჯავრსა ყრილობდა.

ჰეროსტრატოსი კი ამ დროს ქალაქთა შევრთებულ სამსჯავროს წინ ედგო ხელფხვ გაკრული. პირმოღუშული, მდუმარე მდიდრად იყურებოდა. მსაჯულნი ჭკითხავდნენ. პასუხს არ აძლევდა. დროიდრო მავრა მოკუმულ ტურებს სარკასტილი ლიმი უჭიმავდა.

— მე კიდევ დავამარცხებ! მიჰმართა მისუსტებულის ხმით ეფესელთა წარმომადგენლებს.

მსაჯულთ კრებული სწენად გადიქცა.

— მე კიდევ დავამარცხებ! — გაუმეორა ჰეროსტრატოსმა თვალში ამოღებულ წვერებს სამჯავროსას. — ეს ჩემი მეორე გამარჯვებაა თქვენზე, ეფესელებზე! ოოო, ძნელი ყოფილა უფლებადუქურვილის ბლაგვი გონების დამარცხება! მაგრამ მაინც ველირსე. ვერადეფრი წამება ვერ გამომტებს, თუ ჩემი ნება არ მოსთურვებს. ჩემი ნება ქედუბრეოია!.. თქვენ მეკითხებით, მე პასუხს არ გაძლევდით, არ მეკითხებით და ნება ჩემი მიკარნახებს პასუხი მოგცეთ. ჩემი წუთები დათვლილია და ეგზურები...

— მონდიდა მეც შემემყო სამშობლო ქალაქი: ძალსა ვგრძნობდი. ეფესოს მრავალწანაოვანი თვალით დავამშენედი, მე სახელს მოვიპოვედი უღვეშეძიანს... ოოოჰ!

ამის შემდეგ სახელს ჰეროსტრატოსის გაიმეორებს და ან შენს ამბავზე ილაპარაკებს!

ჰეროსტრატოსის ბოროტება ღიმმა ვაღურბინა პირის ნაპოვზე.

— ჰოი, თეოპომპოს! მე გონს ვიყავი და მესმოდა შენი სიტყვები... შენი და სხვისიც... შენ შეურაცხველი... არც კაცუნა ვარ, არც ჭკუაშერყეული... სიმართლის ძალთა გადგინადონ! სამეფიერო... მსაჯულნი, თქვენ მართალი ხართ, დიახ სრული ჭკუით გვანადგურე არტემისის დიდი ტაძარი. წამებამაც კი ვერ დამჯანა ვერ წამართვა ტყეა გონება... მე განაჩენი არ მადარდებს. არ გამყვება აზრდილთ სამეფოში ჯავრი: ჯერ ერთი თვით განაჩენი იმეორებს ჩემს სახელსა, მერე ხომ ხალხსაც უნდა ემცნოს დადგინებდა გასართობილად? მაუწყებელი ვაიმეორებს ჩემს სახელსა. მესამე კიდევ—მრავალთა გული ჯიბე არის დაცხვებული, საიდუმლოს ვერ შეინახებს და ჩემი სახელი საუკუნოვებს გადამბეჭდებს და იბატონებს!.. იბატონებს!.. მე ვავიმარჯვე... ვავიმარჯვე!.. ჰოი, თეოპომპოს! სრული ჭკუით ვაღებუჯერ... გვანადგურე...

ჰეროსტრატოსს ხმა წაერთვა და ახრიალდა. სიკვდილმა ნადაღს გვამს მახვით დასცა.

მეორე ღღეს ქუჩებში და ყველგან ეფესელები ერთმანეთს, პირზე ხელს აფარებდნენ, ერთმანეთს აფრთხილებდნენ ჩურჩილით: სუთ! სუთ! ხმა!.. ჰეროსტრატოსის სახელი არ ახსენოთ, და სახელი ჰეროსტრატოსი ჩურჩილით წამდაუწყებელად გავრცელდა. სახლებში ღღელები ბავშვებს აშინებდნენ საიდუმლო ხმით, გატრუნდნენ, თორემ ჰეროსტრატოსი მოვიტაცებოთ.

V1

ხანმა გაიარა. მეორე აზიის სანაპიროების ქალაქებმა მოიწყვიტეს ხუროთ მოძღვარი დინოკრატოსი და არტემისის ძველი ტაძრის ნაშთებზე ახალს დაუწყეს აგება საერთო ხარჯით.

შენობა ნელ-ნელა იზრდებოდა. ხუროთ მოძღვრის თხოვნით ახლოს არაფის აკარებდნენ.

ეფესელები შორიდან უცქეროდნენ ტაძრის აშენებას და თავს აქნევდნენ, ძეგლისათა არ იქნებოდა. ჰეროსტრატოსის გუნებაში წყევლა-კრულთა იხსენიებდნენ. ზოგი გუ-

ლის მოსაოხრებლად თავის წყრომას ჰეროსტრატოსზე ურთიერთ შორისაც ამხელდნენ და არტემისის საფანის გამანადგურებელის სახელი არა ქაზებოდა, საუკუნეებისათვის ინახებოდა.

დამთავრდა ტაძარი, ზეიმი მთავარიან ღამეს უნდა გადაეხადნათ. ხალხმა მზიურვე იწყო დენა ტაძრისაკენ. ჩაქრა მზის შუტი და ბინდ-ბუნდს არ დასცადა რიგინად ქალაქზე ვაღლა: ცის კიდურზე მთავარე გადმოვდა პირბადი და არტემარეს შეტყოსანი თვალი მოაპყრო. ახალ სამლოცველოს მუშებმა აქა-იქ დაარჩენილი ხარაოები ჩაშოშორეს. ხალხი მდუმარებით იცქირებოდა. მთავარე გადმოიარა ცის კაბადონი და ტაძარს ზენიტისა ჩამოხედა. ტაძარი აქა-იქ გადმოკიდულ წარღვრებით რიღე გადახდილ დედოფლათ ევლინებოდა მაყურებელი. ხალხი მდუმარებით ახალ შერბებს ძველს ადარებდა. ტაძრის ნაკეთები რიგინად ვერ შეეგონო და მსჯავრის ვერა სდებდა. ზეიმი გულგრილობდა.

ღამე გატყდა. მთავარე ზენიტს მოსცილდა, ცისკიდურის მეორე მხარისაკენ გადაეშვა, უკანასკნელად გადაავლო თვალი ტაძარსა და ჩაიმაღლა. ღამის ბინდები ათამაშდნენ. ტაძარი ფანტასტიურ ლანდო იქცა. ღამის მთეველნი ნერვიულობამ შეიპყრო. წამდაუწყებელ თვლები აღმოსავლეთზე ურვრდებოდათ. ჰელიოსის მოელოდნენ. ეოსმა გამოიღვიძა და გარდისფერი სახე დაანახა ყველასა. ჰელიოსმა პრიონზე ეტლი ამოაქანა და არტემისის ახალ სადგომს უხვად გადმოაყარა ოქროსფერი თაიგულები. მარბილილები აელვარდნენ და ტაძარი ნათელში გაეცხია. თავისი სრული სახე გამოიჩინა. თამამი ნაკეთები ზღაპარსა ჰქმნიდნენ. ახოვან სეეტებს ორმოკი წყრომის სიმაღლეზე აეზინათ თავისი ტვირთი და მედიდურობდნენ. ეფესელი გული აუტკივდათ ალტაცებით და ახმაუროდნენ.

— ჰელიოსმა თავის დას ახალი საფანე მიულოცა.

— ჰელიოსმა ქება შეასხა ახალ შეენებას!

ამბობდნენ მეტი-იქიდან.

ზეიმი გაცხველდა.

— ჰეროსტრატოსი მართალი ყოვილა! — გაისმა უნებურად წამოსართლილი სიტყვები სვეტების ჯარის წინ და

პარეშუმის პარკის ცენტრალური საწყობის მუშები სამტრედიოში «ცეკაშვილისა».

ახლო მდგომარეობით ყურები აცქვიტეს აკრძალული სახელის გაგონებაზე.

ატყდა მითქმა-მოთქმა.

— ვინ არის?

— ვინ ახსენა აკრძალული სახელი!

— ხომ არ გადაარეულა?

— ციდან ხომ არ არის ჩამოვარდნილი! თუ სახელი ახსენა, განა განაწენი კი არ ეცოდინებოდა?

— ვინ არის, ჰა? ვინ არის?

— აქაური არ უნდა იყოს.

— სახელი რომ სცოდნია!

— რა ახალგაზრდა!

— რა ლამაზია!

— ნამდვილი ჰელიოსია!

— კითხრა უკრავს ხელში, მგოსანი ყოფილა!

ჰო, მგოსანია! იცით რა მშვენიერი ლექსები მიიხზრა გუშინ გზაში? როგორ უკრავს ახლა კითხვას!

— რა დაეშავე?

— თქვენ ასხენეთ სახელი, რომლის გახსენებისათვის საცდელით ისჯებიან.

— რა სახელი?

— მე ამას ვერ ვიტყვი, აკრძალულია.

ორფეუსმა თითზე იკბინა: გაახსენდა თავის მამის დღიურები. გაახსენდა თავიდან ბოლომდე იქ წაქითხული, ამბავი ჰეროსტრატოსზე და თავჩაქიდული გაქაპა მოწესეს.

ბევრმა მიბრალულით გააყოლა თვალი ახალგაზრდას, ნეტავი რომელმა ბოროტმა სულმა ათქმევინაო. ბევრმა გულში ჰეროსტრატოსის მტკიცება—ლაპარაკი მოიგონა, არ არის მწვერვალი, არის გაუთავებელი სვლა ზევითკენ და გაუთავებელი გორება უფსკრულისაკენო. სიმანინჯეც და მშვენიერაც უსაზღვრონი არიანო. დასტკბით უკვე შექმნილი მშვენიერებით, მაგრამ თვალს კი ნუ დააბრმავებინებთ, ჯერ არშექმნილი მშვენიერაც ეძიეთო

საქვავზე. ნახატი დ. ქუთათელაძის

— შერე და არ გამოჰკითხე ვინაობა?

— მაგისმა ხელოვნურმა მღერამ, დაკრამ ყველაფერი გადამაყვებინა. სახელი კი ვიცო, შეგვდრისას მიიხზრა, ორფეუსი შევიანო.

— ყმაწვილო, ყმაწვილო! რა გაუფრთხილებლად მოიქეცი?

ახალგაზრდა მეკითარეს, არც კი მიუხედნია შეკითხვაზე, არტემისის ტაძარი მთლად დამპატრონებოდა მის გრძნობა-გონებას, კითხრა ასწია, ხელი ჩამოჰკრა.

— უფურთო, უფურთო უნდა შეაქოს ტაძარი!

— ვაიმე! მოწესე მიუახლოვდა! დაიჭერს.

— ნეტა ე საყოდავი რას მოდიოდა აქა?

— მთელი მიღეთის ხალხი აქ არის და ეგ რატომ

არ უნდა მოსულიყო?

მოწესემ ახალგაზრდა მგოსანს ხელი წაივლო!

— ყმაწვილო, თქვენ შეპყრობილი ხართ!

მგოსანი შეკრთა.

მოაგონდათ ჰეროსტრატოსის გეგმებიც, და ახალ ტაძართან მსგავსება ნახეს. ღირსკაცოსისაჲ ჰეროსტრატოსის ნათქვამი ნათქვამი გამოეცხა შენობისათვის. მოაგონდათ გაბიაბრუება ჰეროსტრატოსისა და ეჭვი შეგებდათ ჰეროსტრატოსის სახელის დასასჯელად გამოტანილი განაჩენის სრულ სამართლიანობაში, მაგრამ თავს ვინ გამოიდგებდა? ვინ გამოეცხადებოდა ყმაწვილს მგოსანს, როცა ჯერ კიდევ ბევრს არ გადაჰრეცხოდა გონებიდან არტემისის ცეცხლ-წაქვადებული ტაძარის სურათი?

VII.

ზეიმი გათავდა. ხალხი დაიშალა. სამსჯავრო ორფეუს მგოსნის გასამართლებას შეუდგა. დამნაშავეს მოსთხოვეს დაესახლებინა ვისი წყალობით გასცნობოდა ჰეროსტრატოსის ამბავს და სიცოცხლის ჩუქებას შეჰპირდნენ.

— გვენებებო. ახალგაზრდა ხარ, თუ ვინმეს ხნიერს მკოდნეს ამბავს არ გადმოეცა, ან ვისიმე საიდუმლო ნაწერებიდან არ ამოგვეცხა, ისე არაფერი გეკოდიწებოდა რაო.

ყმაწვილმა ცივი უარი სთქვა დასახელებაზე და სამს-
ჯაერომ სიკვდილით დასაჯა.

ეფესოს ახალი სალაპარაკო სავანი გაუჩნდა. ყოველს
უცხოელს ქალაქ გარეშე გედებოდა ახალგაზრდა მგონის
დასაჯის ამბავი.

სალამო თავის ფეხებს შლიდა, როცა ეფესოს მოხუ-
ცებული მოგზაური მიუახლოვდა. მოქანცული კისტრო-
ნის ნაპირას მდგომს ჭიხან მივიდა, წყალი მოითხოვა.
ჭიხის პატრონმა, ახალგაზრდა მეთევზემ, მგზავრს სთხოვა
კოტიოდენი შეეცენა და წყაროსაკენ გაეჭანა ცივი წყლის
მოსატანად. მოხუცებული ჩამოვდა, მძიმედ ამოიხზა და
კისტრონს თელი გაადევნა. მდინარის შუაითემ აჭრი
აუშობრავა, თავის თავს გულში გამოეხასა:

— შენი ცხოვრებაც მოუწევნარი იყო, თეოზომპოს!
ნეტავი როდის გადამიჭრიან სიკოცხლის ძაღს პარკნი?...
ჯერ კი ნუ! ენახო უკანასკნელად ჩემი ბიჭუნა და მერე...

საქ. კ. პარ. სამაზრო კომიტეტების ქალთა შორის მუშაობის განყოფილებების გამგეთა შესამე თათბირი 1923 წ.

საბავლი მე დამემსაგება დაუდევრობით... ვინ იცის, სად
არ მივლია! ვინ იცის, რა არ მინახავს მე, თეოზომპოს!
რას არ მოვსწრებოვარ!.. საბავლია არ მომიცადა, ეხანდ
არა შევმთხვარე რა... ნეტავი დინოკრატოსის აშენებული
ტუბარი რას წარმოადგენს? მიემსგავსება კოტაიი მაინც
თუ არა არტემისის ძველ დიად ტაძარსა?... უხედური ჰე-
როკრატოსი... ნეტა რა არის მისწრაფება სახელისაკენ,
რომ ზოგ ადამიანს ჰქვს ურყევს?... ჩემი შვილიც გამოე-
ჭანა ზეინისაკენ თავის გამოსაჩენად. მწამს, გაიმარჯვებდა
შეჯიბრებაში. სახელს მოიხვეჭდა! იმისი ლექსი ნაქადულ-
ია მოაქუსხუხე, მოპლიმარე! იმის დაკერა კითარაზე აპო-
ლონისებურია!.. ხმა მოღიტინე, მორაკრატე, გულში ჩამ-
წოდში!..

თეოზომპოსის ფიჭრის დენა შეუწყდა: შინ დაბრუნე-
ბულმა მეთევზემ მხარზე ხელი დაადო.

— მოხუტო, წყალი მიირთვი! აი კოტიოდენი თევ-
ზიკ: მშვირი იქნები. ლენოსაც მოგარაზიდი, მაგრამ არ-
ტემისის ტაძრის ზეინობისას გამოვკალე მეგობრებთან...
რატო ავრე მოგვიანებით მოდიხარ? ერთი კვირით ადრე
ხომ ჰქვდაც დაესწრობოდი.

— მოხუტო, ვარ, შვილო! ზეინობა ისე როდღა მი-
ზიდავს. ტაძრის ხომ კიდევ უზეიმოდაც გავსინჯავ.

— მოხუტო, ისეთი ლამაზია, ისეთი ჩვენი ტაძარი,
რომ ძველი რა არის იმასთან!

— არა მგონია, შვილო!

— რატომ არ უნდა გეგონოს, მოხუტო? არტემისის
ახალი ტაძრის სილამაზემ ისე გაიტაცა ერთი ახალგაზრდა,
რომ თავი ვერ შეიკავა და აკრძალული სახელი ახსენა,
აი იმის სახელი, ძველი რომ გადსწვდა. მართალი ყოფი-
ლაო, სთქვა სხეგანებური იყო საწყალი. ნეტა ვისგან
ჰქონდა გავგონილი იმ წყეულის სახელი? ვინ ასწავლა ის

ამბავი? ტყუილად თავი დაიღუპა იმ უხედურმა.

— რა? სიკვდილით დასაჯეს!

— დასაჯეს მაშა! მსაჯულთ უნდოდათ სიკოცხლე
ეჩუქებინათ, თუ იტყუდა ვისგან იცოდა ის ამბავი, მაგ-
რამ გაიკუტა, არა სთქვა... რა ლამაზი იყო საყოღვე
მერე! ნაშვლიც ჰქოლისი! კითარაც ეჭირა ხელში. გეო-
სანიო, ამბობდენ.

თეოზომპოსი იცახსებებული ფეხზე წამოვარდა,

— მითხარ ვინ იყო! მითხარ სახელი, მითხარ!

— რა მოგვიდა, მოხუტო? ფერი გეცვალა, წყალი
დალოე კიდევ!

— რა დროს წყალია? მითხარი ჩქარა, რა ერქვა!

— ორფუსი.

— ორფუსი?... ორფუსი... ვაი ჩემს თავსა, ვაი! ჩე-
მი შვილი, ჩემი ბიჭუნა დამიღუპნია!.. ჩემი დიდუროს გა-

დაწერის დროს ამოიკითხა... ხომ გაგაფრთხილეს?.. ჰოი! ჰეროსტრატოს...

მეთევზემ პირზე ხელი დაადო.

— სუ! სუ, მოხუცო! გადაირიე თუ რა არის? რომ გაგიგონონ, ხომ სიკვდილი აღარ აცდებდა?

— სიკვდილი?! სიკვდილი ეხლა ჩემთვის მხოლოდ შვებაა!.. ჰოი, ჰეროსტრატოს! თუ მე ჰქუაშერყეულად გა-

მოგაცხადე, ჩემმა შვილმა რა დაგიშავა? შური ჩემზე უნდა გეძია... ჰოი, პარკო, თვით მე გადაეჭრი ეხლა ჩემი სიკოცხლის ძაღსა.

თუკოპოპოთი გამოვთხოვა მეუვეზესა და კაისტრო-სის ნაპირს გასუა საშუამო საფანას მოსანახავად.

ირადიონ სონლული.

ნაწამები აოჰმიდან „დრუბელი ზარვალში“.

უოჭოპირესი

მე,

რომლის სიტყვა

სულს ქმნის ხელახლად

სხეულს

უმართავს ახალ დღეობას,

ვამბობ,

სიკოცხლე მტვერსაც რომ ახლავს,

უფრო ფასდება,

ვიდრე ნაშრომი ჩემი

ვიდრე ჩემი მზნეობა.

სმენა!

ეჭადავობ

ავარდნილი და უფარი,

მე

ზარატუსტრა მოიკივარი და დღევანდელი,

ჩენი სახეა

ნათრეველა როგორც ზეწარი,

ჩენი ტუჩები,

დაკიდულნი როგორც შანდალი.

ჩენ,

კატორღელნი ახალ ქალაქ ლეპროზორიის

სადაც ოჭროთი

და ტალახით

ემა არის შემოტანილი,

უფრო სუფთა ვართ ვენეციის ზეცის ლავარდის

მზითაც რომ არის

და ზღვებითაც გადაბანდილი.

ფეხზე გვკიდი,

ოვიდიუსს და ჰომეროსებს

თუ არ ჰყავთ ხალხი

დაპორფილი

ჩვენსავეთ კვამლით.

მე ვიცი მზეც კი შეჭრდება, ვერ იუფროსებს,

რომ დაინახოს

ჩვენს სულელებში

ოჭროს ნადიგლი.

ლოცვებზე უფრო მართალია

ჩენი ძარღვები

ჩენი კუნთები.

განა ჩვენ უნდა ვით მათხოვრებმა

დროს მოწყალება ვთხოვით წუთებით?

ჩენია

ჩენი ყველა დღეები

და მარჯვენებში მარჯვედ გვიქირავს

ქვეყნიერების სადავეები.

და ქვეყნის კიდი,

როცა მოვა და ამაღლდება

იხ,

და თქვენს სულში

აჯანყება დატრიალდება

მე საუთარ სულს

გავთილე ფეხით

რომ იქნეს იგი უფრო მეტი

და გულს სისხლიანს

როგორც დროშას მოვცემთ—

პოეტი.

ვ. მაიაკოვსკი

ანარი გარბიუსი.

საფრანგეთის რომანისტი — მწერლებს შორის ამ ბოლო ხანებში განსაკუთრებულ ალღეს იჭერს ანარი გარბიუსი როგორც ომის ჯედმეფენით მცოდნე და სოციალური მწერალი.

გარბიუსი არ არის პოლიტიკური მოახზოვნე, იგი, გრძნობარე, ენტუზიასტი და ზრევულო ტემპერამენტის ადამიანია, რომელიც ცეცხლის დამპარმაყველ ავადანში სვერეტს სინამდვილეს. გარბიუსი არ ეძიარ, მართო მიხედვით, იგი უნდა გაიგონო და განიცადო ისინტენცია, რომელშიაც იცლებება მისი პერსონაჟი.

გარბიუსი რეალისტი. უყვარს აღწერის სიმარტივე; მაგრამ მას უყვარს სურათების სიცოცხლე, დინამიზმობა და მდგომარეობების კატასტროფიული ცვალებადობა. გარბიუსი იმ ტენდენციისა, რომელიც აქვს საერთოდ ნახტავის მას აქვს ტენდენცია აღწეროს განსაკუთრებული მოქმედებები ცხოვრებისა, ისეთი მომენტები, რომელშიაც აუცილებლად არის სოციალური მომენტები, მაგრამ სიძლიერე გარბიუსისა სწორედ იმაშია, რომ იგი ახერხებს დახვაროს ეს ტენდენცია ძლიერი ნახტავული მომენტებით, რითაც აღსავსეა მისი რომანები.

გარბიუსს არ უყვარს რომანის ინდივიდი გმირი, მისი გმირები კოლექტიური, კოლექტივი მუშებისა, კოლექტივი ჯარისკაცებისა, („ცეცხლში“) მას არ უყვარს მყვარალა მონოლოგები, მისი გმირები კონსავეთ ცვალებადია, ისინი ერთი მეორეს ელაპარაკებიან. განცდა, შეგრძნობა, შეგნება, ბრძოლა ყველაფერი საერთოა. იგი ყოველმხრივია. არ იფიქრებს რომანს და სანტიმენტულობასაც (ლემი-

უზი) და ძლიერი ინტუიცია საშუალებას აძლევს გაერკვეს ძნელ სახელმწიფოებრივ — პოლიტიკურ საკითხებში რომელიც აბრანელება მის ამხანაგებს.

გარბიუსის ნიჭი სწორედ ისე, როგორც მისი ამხანაგების ომის პერიოდში იზრდება.

ძლიერია გარბიუსის ყველა რომანები და განსაკუთრებით „ცეცხლი“. ეს რომანი საუკეთესო კინემატოგრაფიული ილუსტრაციაა ოთხ წლიან ტრაგედიისა და საშინელებისა. ეს დღიურია იმ პატარა სამხედრო რაზმისა, რომლითაც დაიყო მთელი ევროპა ერთი მეორის წინააღმდეგ.

ასეთ გუნდში და ომის ცეცხლში ჩავარდა გარბიუსი, მან თითონ განიცადა მისი საშინელება და შეიგნო, რომ იმ „კაცობრიობის სენია“, რომ „საჭიროდ მოვსპოთ სული ომისა“, რომელსაც ბურჟუაზია ხელოვნურად იჭვეს. ის დარწმუნდა ამაში. იგი შეიქმნა საშინელი მტერი ომისა და ბურჟუაზიის, გარდა ამისა იგი არის ხელმძღვანელი იმ ორგანიზაციისა, რომელიც მიზნად ისახავს საბჭოთა რესპუბლიკებთან დაახლოებას.

გადმოსვლა გარბიუსისა კომუნისტთა ბანაკში დიდი ისტორიული მოვლენაა, იგი მტკიცეა იმისა, რომ თვით ბურჟუაზია ბანაკი იწყებს რღვევას, რომ ინტელიგენცია თანდათან მიდის რევოლუციისთან, რაიც აუცილებლად არსებულ კაპიტალისტური ქვეყნის აღსასრულს მოასწავებს.

ა. კ—ძე

ანარი გარბიუსი.

ც ე ც ხ ლ ი.

რომანი უქანსკელ მსოფლიო ომიდან.

(ფრანგულით).

თავი XXII.

გახიერება პარიზში.

გავყევი ჯერ რესპუბლიკის ბულვარს, მერე გამბუტას ხეივანს და იქიდან კიდევ ვაკუბობის მოედანზე გამოვიდით. ჩვენი დაწმენდილი წაღების ლურსნებს პარიზის ქუჩების ქვეყნილზე წყარონი გააქვს. მშვენიერი დარია. ცხრათეა მზე დაქათებით ქალაქს. თითქო სათბურის შუშებიდან გამოდის მისი სხივები, ნაპერწკლები ასდის მალახიების დიდს შუშებს. ჩვენი სუფთათ გაწმენდილ ფარაჯების კალთები ჩამოშვებულია და რადგან ჩვეულებრივ აწეულები გვაქვს ხოლმე, ეს ორი კვადრატული კალთა უფრო ლურჯია, ვიდრე დანარჩენი გახუნებული ნაწილი ფარაჯისა.

ჩვენი მოხეტიალე ამხანაგების ჯგუფი ერთიანად დადგა და ყოყმანი დაიწყო „საყავო სუბპრეტექტურას“ წინ, აგრეთვე — გრან კაფეს“ რომ ეძიებინა.

— უფლება გვაქვს შივ შევიდეთ, — სთქვა ვოლპატმა.

— წვიდეს!.. ოთღიერებითა სავსე, — უთხრა ბლერ-

მა, რომელმაც ვაკუბობის ფარდას ზემოდან შეიხედა და სარკეში დაინახა საყავოში მსხდომარე ხალხი.

— გვეცე არ იყოს, — სთქვა პარადიზმა, — ჯერ კიდევ ბევრი რამ დაგვრჩა უნახავი.

ისევ შეუდევით სიარულს. და უბრალო საღდათები, როგორიც ჩვენი ვართ, ვათვლიერებთ მშვენიერ მალახიებს, მივდანს ვარშეში რომ არის, ტანისამოსის მალახიებს, ქალაღის სავაჭრო მალახიებს, აფთვეებს, ოქრო ვერცხლეულის ვიტრინებს, გენერლის მენდორივით რომ ბრჭყეილებს. სახზე ღიმი დავცთამაშებს. საღამოდ სუქე არაფერი გვაქვს, თავისუფლები ვართ, ჩვენი თავისუფალი დრო ისე შეგვიძლია მოვიმაროთ, როგორც ჩვენ გვინდა, დამშლელი არავინა გვაყავს. ნება-ნება, სვენი სვენი მთავარივით ფხებებს; ცარიელი ხელები ძირს ჩამოვუბლები გვაქვს, და ივინი სერანობენ: წინა და უკან ქანობენ.

— კითხვა არ უნდა, კარგი რამ არის ეგ შეხედულება. — შენიშნა პარადიზმა. — დაილოცოს, ვინც ეს მოიგონა.

ჩვენს თვალწინ გადაშლილი ქალაქი დიდ შთაბეჭდილებას ატოვებს. ვუკუთხოვრებდით ცხოვრებას, მცხოვრებთ, ზურგს უყარის ცხოვრებას, რეალურს, ნამდვილს ცხოვრებას. ბრძოლის ველზე რო ვიყავით, რამდენჯერ გვეჩხვრებოდა: ჩვენ „იქიდან“ ვინ გვაღივრებს აქამდე ჩამოსვლისას!

ფეოდალები დართულ კაცებსა, ქალებსა, ბავშვებთან ცოლქმრებსა, ინგლისელ ოთიერებსა, ავიატორებს, რომლებთანაც შორიდანვე ეტყობათ კონტაგაზზე და დაჯილდოების ნიშნებზე, ვინცა და რანიც არიან, ვხედავთ აგრეთვე სოლდატებს, ჩვენებ რომ დასერილობენ, გახვილ ტანისპასიანები და ქარისაგან პირსახე დახეთქილები. ერთად-ერთი დამამშვენებელი ამათის ტანისპასიანა—ტონის ფირფიტა, რომელზედაც მათი სახელი და გვარია ამოჭრილი. ფირფიტა ფარავსა დაკარგული და მზეზე ბრჭყვიალებს. ფრთხილად დადიან, თითქო ყრიდებთან, რომ გარშემო ყველა სუფთათაა ჩაცმული და არა ჭგვანან სანგრავში მცხოვრებთა, ჯოჯოხეთურ ცხოვრებას რომ ეწყვიან.

ხან ერთი და ხან მეორე წამოვიძახებთ, სოფელე-ბიები, თითქო არაფერი გვენახოსო, ყვალადრის ხამები ეყოთო.

— ე რა ბილეთის ხალხი ირცეა ამ დასაქცევ ქალაქში! — ჰყვირობს ტრეტე.

— ძალიან მდიდარი ქალაქი კი უნდა იყოს, აი! — იძახის ბლერი.

ერთმა ბუმს ქალმა ჩავივარა და ვაციყურებს. ეოლატა ხელი წამკრა, კისერი წაიგრძელა და თვალებით კინაზიმ გადაჰსვალა ქალი. მერე მოშორებით ორი ქალი მანიშნა, ჩვენკენ რომ მოდიოდა. თვალები უზრწყინავს და აღნიშნავს, რომ ქალაქში ბევრი ქალი ყოფილაო.

— შენი გულისა, რა ღუნდულებია, და! — ვენაცვალე სულში..

ამას წინათ, პარადის კარგხანს დასჭირდა თავის-თავთან ბრძოლა, სანამ გაჰმეადედა და მიუახლოვდებოდა ერთს ადვილს, სადაც ფაფუკით იყო დაწყობილი ტკბილი ქაღები და სხვადასხვა ნამცხვრები. კოძალოთი აიღო ერთი და შეჭამა. ახლა ბლერი იცისეო! პირდაპირ გაგვიჭირა საქმე. წამდალუმე შუა ტროტუარზე უნდა შევდგეთ და ვუცდოთ, სანამ დაგვეწოდეს. მაღას ხის ვიტრინებში გამოიყვანებულ საქონელზე თვალი რჩება. ხან მოქსოვილი სათბურებს ათავიერებს, ხან ქუდებს, ხან ყელსახვევებს ხან წითლათ მოიღვარე ტუფლებს. სანგრებში რო ვიყავით, თვისის სიბინძურითა და ჩათლახობით პირველი ადგილი ამას ეჭირა, აქ კი ყველაზე უკეთესათ ესაა მართული; განსაკუთრებით მას შემდეგ გამოიკვალა, რაც ახალი ყბები ჩაუსხს. აქ სულ თავისუფლად უჭირავს თავი.

— სრულებით გავეშვილდა, — იძახის მარტო. ერთბაშით ერთს კბილები-აქინულ ქალს შევხვებით; ძალზე იღიმებოდა... ქუდს ქვეშინან თხელი შავი თმა ჩამოსჩრია. სხელი ნაცვლებიანი სახე ყვავილისაგან დაკენილი აქვს, ჩოფურა იმ გათხრენულ სურათსა ჰგავს, ბაზრობებზე ბალავანებისათვის რომ მხატვარე ხოლმე.

— რა ლამაზია! — იძახის ეოლატი. მარტო, ვისაც ქალმა გაუღიმა, ალტაკებისაგან ხმის ველარ იღებს.

აი, რას განიცდიან სოლდატები, ერთბაშად მომზიბულ ქალაქში გადმოტყორცნილი! უფრო და უფრო სტანბიან მისის ლამაზ და უღრესათ სუფთა გარეგნობით. ისევე გაიღვს გემო მშვიდ და მყუდრო ცხოვრებისა, ხელახლა დაგებადი სრულიად სახლებში ადამიანურათ ყოფნისა და ბედნიერად დროს გატარებისა.

— ბოლოსა და ბოლოს, ჩემო მშაო, ხუმრობა იქით იყოს და, შეიძლება, ჩვეც შევეჩვიოთ ასეთს ცხოვრებას! ვი ანა აქვს ჩემს თავს!

ამასობაში, ერთ მაღახიას წინ ხალხი მოგროვდა. შეგერილ ტანისპასიით ვაჭარს ხისა და ცვილის მანქანებისაგან სასაცილო რამ ჯგუფთ შეუთხზავს:

მიწაზე მწყურია პატარა კენჭები, თითქო აკეთი-მის ფსკერიო. გერმანელს ახალი სამხედრო ტანისპასი აცვია და გულზედაც კარტისაგან გამოჭრილი რკინის ჯვარი უყვია. დამოკლდა და ხის ხელებს ფრანგის ოვი-რისაგან იშვებს. ფრანგის ოვირის დაქულუბებული პარიკი ბავშვის კეპის ბალიშმა ჰგავს. ოვიერს ლოყები გამოშუშული აქვს, მსუტანი, ხოლო შუშის თვალები სრუ-ლვით განსვ იცქირება. ამ ორ არსებათა აღმოსაზრ-შო თოფი ძეცს. გრუპს ქვეშ ასე აწერია: „პარად!“ *).

— აი, ბიბი-კი დაგათხილეთ შენ მაგ სულელ თავზე! — წამოიძახა ერთმა ჩვენთაგანმა.

ეს ბავშვური ჯგუფი და თუ მოაგონებს ადამიანს, რომ სადღაც უშველებელი ომია გახურებული, მერე არა-ფერია. ამის დანახვაზე მხრები ავიჩიეთ და პრანხ მოვი-ვიდა. რაც გენახავს და რაც გავიგონია, იმის შეურაც-ყოფად მიგვიანია ყოველივე ეს. ტირეტმა მუდმილ შეიკრა და მხად არის ერთი თავისებურათ შეტყურობით. მაგრამ პროტესტის ხმა გულშივე ჩაიკლა, ამიტომ რომ ჩვენი აზრატერება სულ სხვა მხარესაკენ გაიტაცა მოულოდნე-ლათ სანახაობის გამოცვლამ.

ჩავივარა ერთმა მშენიერათ ჩაცმულმა ქალმა, მია-შრილვებს ისიფერ და შეე კაბასა და თან სურნელვებსა ჰუქნს გარემოს. დაინახა ჩვენი ჯგუფი, მოგვიახლოვდა და ხელთათმინი კოჰპია ხელი ჯერ ეოლატს მიაკრა მაჯაზე და მერე ჰუქნს დააღო მხარზე. ორნივე ერთბა-შით გაიმშვიდეს, ამ პაჰოივან ასლების მიკარებისაგან.

— ბატონებო, გეტყობათ, რომ ფორტიდან მოსუ-ლები ხართ და ერთი მითხარით, ვეთაყვით, ყოველივე ხომ ასეა სანგრებში?

— ჰმ... დიახ... დიახ... — უპასუხეს დაბნეულებმა და თან ამ ქუბით ვახარებულვებო.

— აჰ, ხომ ხედავ? ესენი პირდაპირ სანგრებიდან მოდიან! — იძახიან შვარვოელი ხალხში.

როცა მარტოკანი დაგრიოთ ტროტუარის სწორ კე-ზე, ეოლატსა და ჰუქრმა ერთმანეთს გადახედეს და თავები ჩაიჭრეს.

— ბოლოს და ბოლოს, — ამოშბს ეოლატი, — დაახ-ლოვებით ასე იქცა...

ჰაი, ჰაი, რომ ასეა.

და ამ დღეს ეს პირველათ იყო, რომ უარყვავით სიმათილე.

„მრეწველობის და ყვავილათა კაფეში“ შეგვიდით. მარტოკის შუაზე დღეუნილია მშენიერი ხალხი

ბილიკის მსგავსათ. კედლებზე, პერს შეყენებულ სვეტებზე, დახლს გასწვრივ დახატული იები, სულ დიდი ყაყაჩოები და ვარდები, ყვავილოვან კომპოსტოს სიმსხოები.

— რა საჭიროა, ფრანგებს გემოვნება გვაქვს! — სთქვა ტირიქმა.

— სწორედ რომ სახედრის მოთმინება უნდა ჰქონოდა ამის დამხატვას, — შენიშნა პლემი, როცა ამ აპრელულ მხატვრობას მიმოავლო თვალი.

— აჰ, ძმაო, სწავ რომ არ გინდოდეს, ისე დაჯდომაჲ სასიამოვნოა! — დასძინა ვოლპატმა.

პარადიზი გვეუბნება, რომ ქაუვებში სიარული ძალიან მიყვარდაო. კვირაობით ყოველთვის ასეთ ღამეს ქაუვებში და ხანდისხან უკეთესებშიაც შემოვიდოდო. მაგრამ მას აქეთ დიდიხანა და გადაუტყვიე კიდევ ქაუვებში სიარულსო. მერე ერთი პატარა მინაჭიანი ხელსაბანი გვიჩვენა, გარშემო ყვავილებ დახატული და კედლებზე დაკიდებული.

— აჰ ხელის დაბანაც შეიძლება.

ზრდილობიანათ ხელსაბანისაკენ გავემართეთ, ვოლპატმა პარადიზს ანიშნა, ოქანი მოუშვიო:

— აბა თუ ბიჭო ხარ, ერთი ეს სადუფებული მანქანა აამუშავე.

უფლოთ უსმენენ, უფრო იმათენ ცქვიტს ყური და თაყიანობს მანქანაზე.

ცოტა ხნის შემდეგ ერთი ქალი და კაცი, ეს ღამეა რაჲ რომ გააბეს, ჩვენსკენ დიხარნენ, იდაყვებით მაგილის თეთრ მარმარილოს დაეყრდნენ და დაგვიწყეს გამოკითხვა:

— ძნელი საპოფი უნდა იყოს სანერგებში, არა?

— ჰმ... მაშა... არც თუ ადვილია...

— რა ფიზიკური და მორალური სიმტკიცე უნდა გქონდესო, რომ გაუძლოთ! ღმერთმა კი შეგამძებინოსო. პირველათ გავიკვირდებოდათ, თორემ მერე და მერე ალბათ შეჩვევდით, განა?

— მაშა... ძალიანაც შეეჩვეით ხოლმე.

— მაინც საშინელი ცხოვრება უნდა გქონდესო, დიდს ტანჯვას უნდა განიცდიდეთ, — ტირინებს ქალი და თან ერთ დასურათებულ ჟურნალსა ჰფურცლავს. ჟურნალში განადგურებულ ადგილების სურათებია დახატული. ასეთი რამ როდი უნდა დაეჭლონ ხოლმე, ადოლფ!.. სირცხვილია ამეცების დახატვა: სიბინძურე, ტილები, საკატორლო სამუშაო... გეტყობათ, ყოჩაღები ხართ, მაინც ალბათ უბედურებად მიგაჩნიათ თავი, თქვე საცოდავებო? ვოლპატი, რომელსაც ელაპარაკება ქალი, წამოპარა-

საბავშვო სახლი აკოპის სახელობაზე ჰ. გორში, რომელიც გაიხსნა ხანაშორი ქალთა გაწოდებულმა რეალიტეტით.

მერე ხუთნივე ხალაში შევიდით. უკვე სტუმრებით იყო გასტეხული და ერთ მაგიდას მოვესტადით.

— მოდი, ხეთი ვერმუტო შეგუცეთოთ, პა, რას იტყვიო?...

— ჯანი გავარდეს, რაც იქნება, იქნება, მოდი ისევ, დავერეთო, — იმახიან ამხანაგები.

მოკალაქენ თავითან ადგილებიდან წამოდგნენ და ჩვენს ახლო დასდნენ.

— ადოლფ, შეტედი, ყველას სამხედრო ჯგირი მიუღია...

— ეტყობათ, ნამდვილი ფრონტზე მებრძოლები არიან!

ამხანაგებს მაგათი ნათქვამი ესმისო, ერთმანეთს

ხლდა. ბარემ რცხენვია იმ საშინელებსა და უბედურებისა, თავი რომ განარდა და მერე ისევ რომ უნდა დეუბრუნდეს. თავი დახარა და ტყუილები დაიწყო; შეიძლება არც კი აძლევდეს თავის თავს ანგარიშს იმისას, თუ რა ზომისა მისი სიცრუე.

— არა, არც ისე უბედურები ვართ... როგორცა გვინათ, იმდენათ საშინელი როდია...

ქალიც ეთანხმება.

— მეც ვიცი, — ამბობს ქალი, — რომ ომში კარგიც ბევრი რამაა, იი, მაგალითად, შეტევა. რა ემზობინება მისს ვურებსო, როცა ერთათ შეუტევიტ მტერს! ხოშ! ამოდინა ხალხი ზღვასებ რომ მოსკდება და თითოეო დღეობაში სადმე მიუზარსითო... ნალარას რომ დაჰკარვენ და

დაიძახებენ: „იქ, მაღლა, ლეონოს შეესვენო!“ ან და სოლდათები რომ მიიწვიან და იძახიან: „გაუმარჯოს საფრანგოს!“ ან იმათი ურება, ვინც თანა ჰყვებიან და თანაც იცინიან, უხარისხი სიყვდილი... ეჰ, თქვენზე ჩვენ როდი გვხდა წილად ეს პატივი: ჩემი ქმარი პრეფექტურაში მოხელეთაა და ახლა შევბუღებამაი, ქარები აქვს და იმასა სწამლობს.

— ბარემ ძალიან გულით მინდოდა, სოლდათად ყოველიყავე... გვიმოხრა ქალის ქმარმა... მაგრამ ბელი არა მაქვს: ჩემს უფროსს უჩემოთ ერის წუთს არ შეუძლია გასძლოს.

ხალხი მიდი-მოდიხ, ერთმანეთს ეჯაჯგურება, ერთიმეორეში ირევა. ლაჭები დასრიალებენ და ხან ერთგან ჩამოურვივებენ, ხან მეორეგან კვანჩებს, ბრკევილა სასმელებით სავსეს, — ზოგი მწვანეა, ზოგი წითელი და ღია-ყვითელღერისა... ისმის პარკეტის ტრიალი, ლამაზიკი მუდმივის მუშტურებისა, მაგიდის მარმარილოზე კიკებისა და დომინოს წყარუნის... დარბაზის სიღრმეში გააქვს ჯა-ხენი სპილოს ძვლის ბურთებს ბლიარდის მაგიდაზე; ბალიარდს გარშემო მაყურებელთ მოუყრიათ თავი და ჩეულებრივ ოხუნჯობენ.

— ყველას თავისი ხელობა აქვს, ჩემო კარგო, — შიგ პირში ეუბნება ტირეტს მოპირდაპირე მაგიდიდან ერთი კაცი, ღაფაფა სხისა. — თქვენ გმირები ხართ! ჩვენ-კი აქ ქვეყნის ეკონომიურათ აფეგვებს ხელი უნდა შევეყურო. ისეც იგივე ბრძოლაა, როგორც თქვენი. მეც სასარგებლო ვარ. არ ვიტყვი. თქვენზე მეტად სასარგებლო ვიყუე. მაგრამ თქვენოდნენათ-კი ვარ.

ვეყურებ ტირეტს — ასეთი ენამოსწრებელი ახანაგი მწყობრში არ გვერია — სიგარეტის ბოლში თვალები გა-აქუჩა და მიუხედავით ამ ხმარობისა მაინც გავიგონე მისი პასუხი, თავმდაბლთ რომ გასცა:

— მართალი ბრძანება... ყველას თავისი ხელობა აქვს.

ჩემით გავიპარენით.

— ყველაღა ეფედან* — რა გამოვედით, ხმა არ ამოგვიღია ერთმანეთთან, თითქო ლამაზიკი დაგვევიწყდაო. ერთგვარ უტყუარულეებამ ზოიკეა და სახე დაუბახინჯა ჩემს ახანაგეს. თითქო თავიანთს თავს აფედრიან, — მშვენიერი შემთხვევა გვეონდა ჩვენი მოვალეობა შეგვესრულებინა და ხელიდან კი გავუშვითო.

— რა სისულელე არ დაროშეს ამ ოხრებმა, ამით! — ბუხუნებს, როგორც არი, ტირეტი; რაც უფრო მარტო-კანი ვრჩებით, უფრო და უფრო მოსდის გული.

— ერთი კარგათ უნდა გამოვბრუნეყვით დღეს... — უპასუხებს უცმებთ პარიღიზი.

მივდივართ, მაგრამ კრინტი, არა ვძრავთ, ცოტა ხნის შემდეგ ისევ ტირეტმა დაიწყო.

— რა სალანა ვინმე ყოფილან, თქვენი ჰირიმეთ! იშკილი უნდა გავეთებინათ ჩვენთვის, მაგრამ ვერ მოვართვი! თუ სადმე ნეოფეჯერ შეხვდენ, — თანდათან ცხარობს ტირეტი, — მე ვიცი, რა პასუხიც ეკადრებათ. ისეთი კარგებისა მოყვასნიო, შენი მოწონებული!

— სადღა ენახათ კიდევ... — ეუბნება ბლერი.

— ამ რვა დღეში შეიძლება ჩავიღვრძეთ კიდევაც, — ამბობს ვოლპატი.

მოედნის ნაპირთან ხალხი შემოგვხვდა. რიგი ქალაქის გამგეობის მენიბიდან გამოდიოდა, რიგიც ისეთი მენიბიდან, რომელსაც ფრონტონი და კოლონები ჰქონდა ტაძრის მსგავსათ. მოხელენი იყვნენ, კანცელიარებიდან გამოდიოდნენ. მოქალაქენი იყვნენ ყველა ჯურისა და ყველა ასაკისა; შიგ ერეივნენ ს-ხმდრონიკა, ზოგი ხნიერი, ზოგიც ახალგაზდა. ახალგაზდებს შორიდან თითქმის ჩვენებს ეცვათ. მაგრამ ახლოდან კარგათ რომ დავეყრდებოდით, შეატყობდით, რომ სახეებო ტანისამოსს ქვეშ იმალებოდა დემეტრიო და სახოვადით ყველა, ვინც ომს გაურბოდა და თავს არიდებდა.

გარეთ ქალები და ბავშვები ელოდებიან, ლამაზ საჩუქრებით. ეპურები დუქინება ჰყეტენ და კმაყოფილ-

*) საომარი სიმღერა.

ქ. ახალქალაქის სასოფლო-სამეურნეო არტელი, რომელიც გაიხსნა სამხარო ქალთა განყოფილების ინიციატივით.

ნი არიან, რომ ამ დღეს ცარცა ეპქრობა ჰქონდათ, იმედი აქვსთ, ღმერთი მოწაფელა, ხვალაც ასევე ვივაჭრებთო. თელიან ნაეჭოს, მოგებას და სიამოვნებით უყურებენ სა- ვსე დახსნ. ბედნიერნი არიან იმიტად, რომ თავის კეთის, თავის ცილშეილს შერჩენ. ბედნიერებაა, მა რა არის, ვას ძირს დახრის მტერი არა სჭირადეს, რომ თავის ზავემეს აცოცოს, მოუაღროსოს! ქუჩაზე ფანრები აწნებდა თუ არა, ყველა ეს მდიდრები, უფრო და უფრო რომ მდიდრდებიან, ყველა ეს დამწვევებელი ხალხი, რომელიც დღით-დღე უფრო მშვიდდება და ღმერთს შეს- თხოვს, უმეტესი სიმდიდრე და უმეტესი კეთილდღეობა მოგვანიჭეთ, ყველა ესენი, პირველი ვარსკვლავები ცაზე აღმცმდებდა თუ არა, გარეთ ქუჩაში გამოიშლებიან ხოლმე. მერე აუჩქარებელი შინა ბრუნდებიან, სადაც ყველაფერი აქვსთ, არაფერი ავლიათ, ან კაფეში მიდიან, სადაც ყველაფერი მზა-მზარეულათ მოერთმევათ ხოლმე. ქალი და ქაცი წყვილ-წყვილად—ახალგაზდა ქალები და ქალები, მოქალაქეები თუ სოლდათები, რომლებიც საყუდლოებზე მაისის დეტერტირობის მაკვანძვლი ნიშნები უყვითათ, ფანრების სინათლეზე მიტყპრებიან თავიანთს მუდრო ბოღმით, სადაც მოელის დასვენება, აღერბი.

ერთ სახლის დახლა საჩუფლოდ დადინებოთ, მოღე- ბულ ფანჯარაზე ნიათი ბაბთის ფარდას ათამაშებდა და სულქ და ნაზ პერანგს ამსავსებდა.

ხალხის მოძრაობა განხუდა გვეწვდა, თითქო საბ- ჩალო უცხოელნი ყოფილიყავით ამ ხალხისათვის.

საღამოს მწუხრით დაფარეთ ქუჩები დავეტეტები. ეს ქუჩებიც გაიხრალენდა, თითქო ზეციდან აღმასვლი დაბანდისო. ამ ქვეყნის ნახვამ, ჩვენდა უწინებრთ, თაფლები ავიხილა, წინ გადავივალა დაიდი ქეშპარიტება ცხოვ- რებისა: დაგვანახვა ადამიანთა შორის არსებულ განსხე- ვებას; დაგვანახვა, რომ ადამიანთა შორის მდებარე უფს- კრული უფრო ღრმაა, უფრო გაუვალა, ეიდრე განსხე- ვება ეროვნებათ შორის არსებული, დაგვანახვა, თუ რა

მკავით და ნათელი განსხევება ერთისა და იმივე გრ- წვერთა შორის, იმათ შორის, ვინც შრომობენ და იტან- ჯებიან, და იმათ შორის, ვინც ამათის ნაოფლარითა და ნაწვე-ნაღვითა სარგებლობენ; იმათ შორის, ვისაც მოსთხოვს—ყველაფერი შესწირეთ და ვინც სანსხეკა- ლოზე მიიტანს ზვარკად ყაფილად, რაც გაანდით: მთელი თავისი ძალ-ღონე, მთელი თავისი თავი, და მათ შორის, ვინც ღიმილით მათს ლუმებზე გადღის და განცხრებაშია.

ამ ხალხში შევ ლექაბდ მონსიანან აქა-იქ ძაძებიანი ქალები და ჩვენს გულს, ცოტათი არი, ფხანენ; გარნა თვინიერ ამ ქალებისა სხეებს საელოვო არაფერი აქვსთ, არაჟიდ დღესასწაულებზე დღესასწაულს დასუტულებელს.

— მართალი ყოფილა, მხოლოდ ერთი ქვეყანა არა გვექონია, — საოცარის ზედმიწევნისებით ჯამი გაუტე- თა ყოველსავე ნინახსა ეოლპატმა. — ორი ქვეყანაა, ძმო, ჩვენი ქვეყანა ორ ერთმანეთისათვის უცხო ქვეყანაა დაყოფილი: წინ, სულ შორს ფრინტზე, ერთია, სადაც ყე- ვილაზე უბედურებს მოუყრია თავი, და მერე — უკან, აქ, სადაც, თუ სადმე ბედნიერი იყო, სულ ერთად შეკრო- ვილა.

— რას იზამ?.. ოლბათ ესენი საჭირონი არიან .. ესე- ნი საფუძვლიანი... მერე...

— ვიცით: მაგრამ რაც უნდა იყოს, ისეთი ბედნიე- რები ძალიან ბევრნი არიან და თან მეტის-მეტად ბედ- ნიერათაც ცხოვრობენ! მერე სულ ერთი და იგივენი არიან ბედნიერათ...

— რას იზამ! — სთქვა ტირიტმა.

— სულერთია! — დაუმატა ბღერმა და უფრო მოს- ქრა აზრი.

— ამ ერთ კვირაში შეიძლება მტკვად გვაქციონ, — სთქვა დასასრულ ეოლპატმა.

— წავიდეთ თავებ ჩაქინდრულენი.

თ. სახოკია.

სახსლის რკალეზი.

ისევე ფეჭრები, მარად ღტოლვა უსრულდელი, ისევე ძიების ლაბირინტში იშლება ღანდი, როცა იელვებს ქარიშხალი დაინდობელი გამძაბრება შეეჭრება, ბრძოლა, ნაფარი.

ეს სტეჟია ჩემი ყოფის; ვარ სუფიარი, ბრძოლის ორპირულს სული ჩემი გადაეცანა, ხელში მიჭირავს ბასრი ხმალი და სატეკარი, მხათ ვარ რიგებში, რომ დაგვამო ძველი ქვეყანა.

ამხანაგების აზოფება გაცდა ნაპირებს, და სიყაწყილის ხელუხლები უმწიკო ბედი. ზამთრის ღამეში ცილაც მიცდის, შემბას აპირებს: ჩემი სიკიცლის და სიკედლის წინამორბედი.

ჰაუ, გრგვალ, დასძარ ეტლი ქარიშხლისა, ჩემიე ოცნების ყოვლადობის ზურმუხტ-ლალისა, რომ ცეცხლის რკალმა გაიტაცოს პოეტის სული!

წინად მღელვარე, მოუხუხებე ნაქაი მთისა, მესალამერე და თვით მქველი მალა რთიმისა, ეხლა? — ავყა ბედის ფრთებით გადარბული!

ი. ხონელი.

ქ ა რ უ ბ ი.

დაიშხვრა კალები ქალაქის გარშემო ვინ მოვა ქარივით გადამთრალ თვალბით რკინები სწუვარენ სიკიცხლეს, გარემოს დაეცა ქალაქის ცისფერი თაბიბი.

სიკიცხლეს თუ გინდათ, გაოდიბი სახლიდან, დასტრევიტი ტირილი კარებთან მარტოკა!

და ქარი ყოფინას ზარებზე აბლიდა, ქარებმა ზარები გიგითივით ატოკა.

„ნუ მოხვალთ, ქარია!... სულს ვეღარ ვაჩერებ, ასეთი მანქანა ჯერ არსად ყოფილა!“

ათასის თავები დაწყალბო დარჩეს! გაპიბილ სახეზე სისხლი და ოვლია!

„ხელები!“ კვლავ ქარის ყოფინა და ზარი!

„გაოდიბი! სიყვარულს ელიან, ამოდიბი!“ ქუჩებზე კივლით თარეშობს ხანძარი.

ეულკანზე ახალი ქვეყანა ამოიბს.

„ამმართით სულბი ქალაქის მწვერვალზე, აფსურთა სარდაფი! აფსურთა სიკიცხლეს, რომ ბებრებს ლოდები დაეჭკიდეთ წვერებზე

და გეწამდეს ბავშვების კიკილი, სიკელქე!“

იაკონიე ზომერიკი.

კარლ ლიხაჩევი.

გერაგულად მოკლეს ხელი წლის თავზე.

კარლ ლიხაჩევი.

კარლ ლიხაჩევი დ. 1871 წ. მაშინ, როდესაც მაშის მისი ცნობილი რევოლუციონერი ვილჰელმ ლიხაჩევი იჯდა სატესტოში იმისთვის, რომ მან პრუსია საერანგეთის ომის დროს გახედულად აფორილა გერმანელსა და ფრანგ მუშეში სოლიდარიზმის დროს.

კარლ ლიხაჩევი სიყვარულად ემის ბრძოლის პანგეი, რომლის მატარებელიც მაშინ იყო გერმანიაში ერთი ჯგუფი ვ. ლიხაჩევის და ა. ბებელის მეთაურობით.

მაშის რევოლუციური სული, გატაცებული ერთგულება მუშათა კლასისადმი მთლად მიღებულ იქნა შეიგის მიერ, რამაც ის გახდა ერთ უერთგულეს და ენერგიულ მებრძოლად.

დოქტორის ხარისხის მიღების შემდეგ ლიხაჩევი ეხედვით იმ მებრძოლ მებრძოლთა შორის, რომელიც მაშინ თავს იყრიდა გერმანიის სოციალ დემოკრატიულ პარტიის ვარშეში. ის განაგრძობდა დაინტერესდა აბათისგანდათ მოძრაობის საკითხით, და 1903-4 წლებიდან ლიხაჩევი იწყებს დაარსებას გერმანიის სხვადასხვა ნაწილში ახალგაზრდათა სოციალისტური ორგანიზაციების, რომლის სულის ჩამდგმელი, იდეური ხელმძღვანელი თვით ხდება.

1913 წ. მან მთელ ქვეყნიერებას აცნო ის საზოგადოარი პოლიტიკა, რომელსაც ადგა ცნობილი და უდიდესი საერთო ფორმა კრუპკისა. მის მიერ დოკუმენტებით დამტკიცებულ იქნა, რომ გერმანიის მოავრობის აპარატი კრუპკის ხელშია, რომ სამხედრო და სახლგაო

უწყებების საიდუმლოებანი უფრო იცის სხენებული ფორმის მეთაურმა, ვინც თვით მინისტრებმა. ამასთანავე კრუპკი თავისი აგენტების საშუალებით სისტემატურად აწარმოებს ომის პროვოკაციას და აპარატებს სამხედრო იარაღით იმ სახელმწიფოებს, რომელთა წინააღმდეგ საბრძოლველად ირახება თვით გერმანია.

იმპერიალისტური ომის დროსაც კი არ ღალატობს ლიხაჩევი თავის რევოლუციურ სადარაჯოს და აწარმოებს ბრძოლას როგორც მარცხნივ ისევე მარჯვნივ.

გერმანიის სამხედრო რეზისტანში სოციალ-დემოკრატიკ ლიხაჩევისაგან მხოლოდ მან ერთმა გაილაშქრა სამხედრო კრედიტების წინააღმდეგ. მაგრამ მან ისიც არ იქნა და მუშათა ბატალიონში ეწერება უბრალო ჯარისკაცად, რომ ამით შეიძლოს ანტიმილიტარისტული პოლიტიკა აწარმოოს.

ახლოდება პირველი მაისი. ლიხაჩევი ბრუნდება ფრონტიდან ბერლინში და აწუპს ფართე მუშურ დემონსტრაციას, რომელიც მიმართული იყო მონარქიის, ბურჟუაზიის და იმპერიალისტური ომის წინააღმდეგ. მაგრამ, საუბედუროდ, ამ დემონსტრაციაზე მას ატუსაღებენ როგორც მის მეთაურს და თავს უტარავენ სატესტოში, რომლისგანაც ის გაათავისუფლა გერმანიის 1918 წ. ნოემბრის რევოლუციამ.

ის მაშინვე თავს უყრის ბატალიონს, რომლის მეთაურობას ეისრულობს როზა ლიუქსემბურგთან ერთად.

1919 წ. იანვარში ხდება გადამწყვეტი ბრძოლა ორ სამართალს წამომადგენელთა შორის. მაგრამ უთანასწორო ბრძოლაში მოსყიდული აგენტები გულს უგმირავენ პროლეტარულ რევოლუციის მელადებს: კარლ ლიხაჩევის და როზა ლიუქსემბურგის.

ზ.

ლიხაჩევი და ახალგაზრდა.

ეს მოხდა 1918 წლის დასასრულს. ჩვენ ვხედვობით ახლად განთავისუფლებულს კარლ ლიხაჩევის. მრავალ ხალხს თავი მოეყარა: აქ იყო მოხუცი რევოლუციონერი მერიანი, სრულიად კლარა; რომლის აგებულება თითქმის მიცველებულს მიაგავდა, მაგრამ მისი ახრი ცეცხლივით ცხთებოდა. აქვე იყო ჰაახ და ბარტი. აქვე იყვნენ სხვებიც, რომელთა სახელებიც დიდებულ წარსულთი ანათებდნენ. ყველანი ჰხედობდნენ „კარლს“. ერთი—რწმენით და იმედით, რომ მისი რევოლუციონერი ნებახალხს საბრძოლველად მოუწოდებდა; მეორენი—ჩუშის აღმოფიქვით, რომ ამ „გეგმა“ წესიერი და აწონილ დაწონილი ი საქმის მსვლელობა არ ჩაუფიქს.

ამომდინე ყველაფერს, მაგრამ არაფის არ მოუხდენია ჩემეც ისეთი ღრმა შთაბეჭდილება, როგორც ეს მოახდინა ერთმა ახალგაზრდა მუშამ. ეს იყო არაჩვეულებრივი ადამიანი. ცალი ხელი დაშავებული ჰქონდა, ხოლო მეორე ხელი მანქანის მოცეცხვა და მხარზე ჩამოშვება დაშორილ ჯოხივით. მეორე მხრით იგი ომსაც დაემახინჯებია. ეს ყმაწვილი ის კი იყო დემონსტრაციიდან იყო მოსული. იქ მის რგვლივ პრიალებდა შუცმანების მახელი, სახე გახმდარიდა, ჩაცმული თვალებიანმა, ამ მსხვერპლმა კვაბილისტური ბრძაბრობისამ ისეთი მწროვლ სიტყვა წარმოთქვა, ლაპარაკობდა ჩვენი გამარჯვების შესახებ ისეთი რწმენით და გატაცებით, რომ იმ ე-მად ყოველი

რევოლუციონერი გრძნობდა; ასეთი თაობა შესძლებს გამარჯვებასა.

მე ნათლად მახსოვს,—თითქოს ეს ამ დღეებში მომხდარიყოს—მთელი სკენი. გრძელს შვიდას უსდნენ გარშემო სტუმრები, კუთხეში, კედელთან სრულიად შეუძნეველ ადგილს იჯდა ეს ახალგაზრდა ამხანაგი. როდესაც ჯერი დადგა და ლიბკნეხტს უნდა ეპასუხა, მან თითქმის ყელის ზეფი შეაქცია და ახალგაზრდა ყმაწვილ კაცს მთელი ყურადღებით მიჰმართა.

მას უპასუხებდა თავდაპირველად.—მათ შორის იყო ინტიმური კავშირი—კავშირი დიდ რევოლუციონერისა და რევოლუციონერ ახალგაზრდობის შორის ეს „ბავშვე-

ბი“ გაბედავი გზირები იყვნენ ქუჩის ბრძოლის დემონსტრაციებში.

რამდენიმე დღის შემდეგ ამ ახალგაზრდას პოლიციელებმა ძირში მოჰკეთეს ისედაც დამაზნავებელი მეორე მკლავი.

ამ ჟამად ცოცხლები აღარ არიან, აღარც მგირინგი და აღარც ლიბკნეხტი.

არ ვიცი, იგი ახალგაზრდა რაღა დღეშია? ცოცხალია თუ მკვდარი? მაგრამ ცნობილია: ცოცხლობს გერმანიის მეშური ახალგაზრდობა, ცოცხლობს პროლეტარიატი, ცოცხლობს სული რევოლუციისა.

ბუხარინი.

პროლეტარული მხატვრები.

ბეოფლ სტეინლენი.

ბეოფლ სტეინლენი

ლენს ცხოვრება და მოღვაწეობა სწორედ მაშინ მოუხდა, როცა პროლეტარიატი ახლდგამოდიოდა ისტორიის სარბიელზე, როგორც მთლიანი კლასი და როდესაც ამ კლასმა პირველად აღმართა დროშა აჯანყების ღმერთ-

არიან მხატვრები, რომლებიც გამოდიან მუშათა კლასიდან და მასვე ემსახურებიან (კეტე კოლვიც), მაგრამ არიან ისეთებიც, რომლებიც მალე წრიდგან, ინტელიგენციიდან გამოსულნი მიდიან ჩაგრულ პროლეტარიატთან და ემსახურებიან მას.

ერთი ასეთიანია ღრანგი მხატვარი ტეოფლ სტეინლენი. დაიბ. 1860 წელს ინტელიგენტურ ოჯახში. სტეინ-

„გაფიცვა“ ნახ. სტეინლენის.

ლოების წინააღმდეგ. „მაშინ მხატვარმა ტეოფლ სტეინლენმა თავის დროშასაც დააწერა ლოზუნგი „აჯანყება“. იგი შეიქმნა მხატვრობაში ამსახველი სოციალურ ბრძოლისა.

დიდის მგრძნობიარეობით და სიმხვედრით მას გადაეცა თავის ფურცლებზე მუშა, არა როგორც მონამირული მანქანაზე; მისი მუშა შემოქმედია მომავალი ქვეყნისა. მხატვარი მომღერალი და მშა მუშათა კლასისა მის აწევისა და მომავალშიც. აწევისი,—სოციალური იარაღი, სოციალური აჯანყების ჩანასახები, ლოკატები, შიმშილით სიკვდილი ბავშვებისა, სიკვდილი მშენებლისა, სიკვდილი...

მომავალში, უკანასკნელი გადაწყვეტი ბრძოლის ბარბაკედები, გამარჯვება, ზეიმი და სტეინლენი აღფრთოვანებულ მხატვრის ფანქრით მოუწოდებს საბრძოლველად. თავის ბედს უკავშირებს მომავალ რევოლუციას.

„გაფიცვა“ ნახ. სტეინლენის.

მუშათა განთავისუფლებისათვის მებრძოლ რიგში იგი პირველია.

ტოფილ სტინილენის მხატვრობაში ვერ შეხვდებით მუქთახორლს, მელანქოლიურს, სანტიმენტალურს სახეებს, მის სურათებში მოცემულია სიძლიერე რიტმისა. მისი შემოქმედების ობიექტი ყოველთვის კოლექტიური, კოლექტივი ფაბრიკის მუშებისა, კოლექტივი მშრომელ ქალთა, კოლექტივი აჯანყებულთა...

II. ჟან-ფრანსუა-მილლე.

ჟან-ფრანსუა მილლე

ქმეს, იგი აღიზარდა სოფლისა და მშვენიერ ბუნების ზეგავლენით, რამაც მის შემოქმედებაზე გადამწყვეტი მნიშვნელობა იქონია.

მილლეს ნიჭის გაშლას თავიდანვე ხელი შეუშალა სიღარიბემ, მაგრამ სოფელში ცხოვრებასაც არ განუვლია უშედეგოდ; მისი შემოქმედება სწორედ ამ სოფლის შედეგი იყო. პირველი მშვენიერი ნახატები უსწავლელმა მილლემ სახლისა და ყაზარების კედლებზე დახატა. სოფელიები განცეცხვრებაში მოქადა მის მშვენიერ სურათებს და ახატებინდნენ თავიანთ სახლების კედლებზე, რისთვისაც ხშირად აჯილდოვებდნენ.

ოცი წლის მილლე წავიდა ჯერ შერბურგში სადაც

„მუშების ზარი“ ნახ. ჟან-ფრანსუა მილლეს.

„ფიხის მკრეფავები.“ (მილლეს ნახატიდან)

იცხოვრა ორი წელი, ხოლო შემდეგ იგი გადავიდა პარიზის პარიზის ხელოვნებას არათარღ მთავრით მილლე რადგან, მათის აზრით, მის როგორც უდიდესი მხატვარის, არავითარი პრეტენზიის უფლება არ ჰქონდა მხატვრობაზე. იგი აიღდეს სასაცილოდ და „ტუტის“ ეძახდნენ. მაგრამ თვით მილლესაც არ მოეწონა პარიზი; იგი დარჩა სოფლის მხატვრად; გადაავლი თუ არა მან თვალი აკადემიის, როგორც ხელოვნების გამგეობისნებელ დაწესებულებას, მაშინვე შეიძულა აკადემიურ ხატვის მანერა, აკადემიური სიუჟეტები და სასტიკი სამხატვრო დისციპლინა, რომელიც მხატვარს (მისი გაგებით) შემოქმედების თავისუფალი ვაშლის საშუალებას არ მისცემდა. ამიტომ მან ქედი არ მოიხარა აკადემიკოს მასწავლებლების წინაშე და ბუნებით ანარქისტი ჰქცა, მარტო დარჩა, სტოგორობდა ღარიბად, მაგრამ ქედი კი არ მოუხრია.

ფრანსუა მილლე მთელ თავის სიცოცხლეში სოფლისა და მშრომელ ხალხის ერთგული დარჩა. იგი უკიდურესი რეალისტი იყო და მხატვრის დანიშნულებად განცდათა წრფელი გადმოცემა მიიჩნდა; მის გარეშე განცდისა სიღამაზე ვერ წარმოედგინა და ვანცდა კი ორგანიზულად დაკავშირებულია გარემოსა სამყაროზე; „მე მსურს ამბობდა მილლე—რომ ჩემ მიერ შექმნილია არსებანი ორგანიზულად იყვნენ დაკავშირებულინი იმ მდგომარეობასთან, რომელშიაც იმყოფებიან“.

„ორგანიზულად დაკავშირება“ მას სწამდა მხოლოდ ბუნებასთან, სოფელთან, მის უცვლელ სოფელი და ბუნება რადგან იქ ყველაფერი გულწრფელი და ბუნებრივია, მის უცვლელ სოფელი სწორედ იმიტომ, რომ იქ ჯერ არ შეჭრილიყო ქალაქის და მისი ექსპლიატაციის სასტიკი ხელები, მას უყვარდა მუშაობა, ცხოვრება კოლექტიურში, მთლიანი, დაკავშირებული დედამიწასთან. ამიტომაც, რომ მილლეს ნახატებში არაა მლეოვარე და ბუნებრივი სახეები, აქ თითქმის მელანქოლიაა შრომის, აქ სიცოცხლე ჰეტოქს წყაროსა და თადარიგის შრომაში. მისი სურათების სახელები ასეთია: „შრომის ოთხი სეზონი“, „თავთფიხის მკრეფელი“, „მუშის მკრეფი“, „მკლავები“, „ხენა თესვა“ და სხვ. აღსანიშნავია მის შემოქმედებაში სურათი „Angelus“ ანუ „მუშების ზარი“, რომელიც პარიზის მუზეუმ „ლუვრი“-ს სიამყეთ თვალდება, ა. ქ.

საქართველოს კინო წარმოება.

კინემატოგრაფიას დაიდა და კოლოსალური მნიშვნელობა აქვს არა მარტო ხელოვნების, არამედ მეცნიერებას თითქმის ყველა დარგებში და აგრეთვე ფართო მხარე სოციალურ ცხოვრებაში.

ამ ეპოქა დაწესდა იყოველი ფუნქციონირება, და მას ბრწყინვალე მომავალი ექნება თუ კი შესაძლებელი იქნება მის ზრუნვითი განვითარების ხელს შეწყობა. ამიტომ ინტერესი მოუვლელი არ იქნება, თუ ჩვენ შევხედოთ ამ ფუნქციონირებ მოუვლას, მით უფრო, რომ ამ უკანასკნელ დროს ჩვენმავე გადგენ ისეთი ექსპლან-გაცივებები, რომლებიც უფროდებით ეკუთვნის კინემატოგრაფიის საქმეს.

დიდი ხანი არ არის, რაც სახერაფრთო კინო პრესის საზოგადოების დიდი ყურადღება მიიპყრო ღერო დიდილიუსი წერილობით, რომელიც იწვევს მოსულ სტატისტიკას ექვსი ქვეყნის თანამედროვე კინო მოწყობლობის მდგომარეობისას, მათ შორის ჩვენ შევხებით უფრო მნიშვნელოვანებს. პირველად უნდა შევეხეთ ამერიკას და ეს არა იმიტომ, რომ თითქმის ამ ეპოქა ის იყო პირველი კინო მდიდრეებმა არამედ, მოტივ რომ მას ეკუთვნის კინემატოგრაფიის ტექნიკის განვითარება და ამით სწავსების მოხდენა.

ამერიკის კინემატოგრაფიას ყველა იცნობს. ეს არის დასრულებული სტრუქტურა თავ-ბრუნ დასაშვით ტრიკებში, სახალხო ფანტაზიის ასახვა, რა განაპირობა ასეთი მოწყობა, როცა ამერიკისათვის ყველაფერი მისაქმედებელი, რადგან ახლა ის ყველა სახალხოეზოეზო უფრო მდიდარია. მას მიწა არ ჰყოფნის. იუკანებს ქვეყნის ზღვარებს და იქ განათბობა ბრძოლა, პატივი დაიპყრო. ყველაფერი გვიჩვენებს გავლილი, სურათის სურათზე ატყევენ ისინი შესაბამის ჩვენ გქონდა წერილი „დროშაში“ № 4). ამისათვის მდიდარი მასალით მართებენ ამერიკას: კიდევ უფრო მდიდარია მისი ახალწმენები. სხვა ქვეყნებთან და იქ იქნენ, თვით ნიუ-იორკში სდგას მისი სტრუქტურა, როგორც არის „თაისი“ და სხვა, რომლებიც უფრო ადვილია იტალიაში დასაფიქრებელი.

ამერიკული კინო ხელთმასა კარს ღელავს, რომელსაც მითარა ეკუთვნის, უნდა დაბრუნებისას ასეთი ერთი გავსისთვის, თითქმის ყველა მიღებული ექვსათვის ვერ შესაძლებელ ამერიკელებისათვის სურათების დაღმას.

ასეთი დიდი წარმადგენა აქვთ ამერიკელებს თავის თავზე და ეს სიმართლედ არის „ამერიკანისმი“ (ტრიკი). დიდებულ კინოში, თანამედროვე მონტაჟი არის ერთ-ერთი უფროსი მოწყობა ერთი ხელეწილება და ის თანამედროვე იქნება მისი მომავალიც, მიუხედავ, შეიძლება სხვა სხვათა, სხვაგვარი შესაძლებელი კინოს სხვა ახალ მიღწევებთან, ინტელის სოციალურის ჩამორჩენილი იყო კინო წარმოებაში. მისი ლიტერატურით ამ სფეროში სხვები სარგებლობდნენ (მაგ. ამერიკა) და თითქმის ეს მხოლოდ სურათის ნაჭები შეეძლებოდა. ამ ბოლო დროს თითქმის მანაც მოსულ ხელს საქმეს მარჯამ „შეფარებით ამერიკისთან“ ის ყოველთვის ჩამორჩენილი იქნება.

საფრანგეთში კინემატოგრაფიას ომის დაწყებამდე ჰქონდა თავისი განვითარება, მაგრამ, შემდეგ არა თუ გარჩება ერთ წერტილზე, თითქმის უკანა დაეხია. ამ ეპოქაზე დიდი მხარე ეკუთვნის ბელგიაში, მაგრამ იმდენად გატაცებულია გერმანიის განადგურებით, რომ კინოსთვის მას ნაქლებად სკადია.

იყო დრო, როცა იტალიის კინემატოგრაფია ჰყვოდა როგორც ნიკეა და მეფობდა როგორც რომაე, მაგრამ ეს წარსულში იყო. ისეთი სურათები, როგორიც არის „კასინო“, „კოდერ ხელ უფალი“, „ანტონ და კლეოპატრა“, რომლებიც მხოლოდ შედევრები იყვნენ, ეხლა ხაეს მიდებდნენ არიან. იტალიის კინემატოგრაფიის ასეთი დაწყებითის მიხედვით შეიძლება ის არის, რომ ამ ნაყოფად ლიტერატურაზე უფრო დიდი ლიტერატურის იტყვებენ მანად. მაგ. საფრანგეთის, მაგრამ იტალიურ ფილმები მათზეხდება ფრანგი მწერლები: ზოლა, სარტრ და სხვ. ცხადია, დანერგული უფრო განაპირობებენ და იმ ტენდენციებს, რომელიც სჭირდება იტალიის კინოს.

თუ იტალიას და საფრანგეთის გერმანიის მიერ არ ემჩნევა პირობები კინემატოგრაფიაში, მათ სანაცვლოდ თითქმის შევცა გამოდეს.

შვეიცრის ფილმებში, მართალია, არ არის ამერიკული მონტაჟის სისრულად, მაგრამ არის ღრმა განაღდა აქტიურობითა, რითაც ამ მხრივ ძალიან უპოვოდებათ რუსეთის აქტიურობის. ფიქსაც არის დასკული ფილმის ფსიქოლოგიური მხარე. სწორად ამიტომაც დიდად ფასდებიან ეს სურათები, თუცა ტექნიკით, სინამდის ეფექტებით, დაფარვაგებით და ოპერატორის მოღწევებით არც ეს უნაყოფო არიან. არამედ ის იტყვებოდა არ სცემს კინემატოგრაფიის პულსი,

როგორც გერმანიაში, გერმანიის ფირმები ამაღლებენ ყოველგვარ მოთხოვნის და საზოგადოების ყველა წრეების დამაკმაყოფილებელ სურათებს. საუფროსო მხატვრები, რეჟისორები, აქტიურობები, მოქანდაკები, პოეტები, ლიტერატორები ყველა მხარე ამერიკელებს კინოსთვის შემოქმედებდა და სწორად ამიტომაც არის, რომ გერმანიაში კინემატოგრაფია სწრაფად ნაზრუბი მიდის წინ. გერმანიაში, როგორც ამერიკაში, არ ერიდებათ ხარკებს სურათის დაღმასათვის და სწრაფად კარგალებს დიდ თანხას იმ იმედით, რომ აუცილებლად ის მოიგებს დიდ სარგებელს.

გერმანიაში ამერიკული ფირმა (მედიველბოლინ გვაქს „ფრა“) მუშაობს და ეს ფირმა თავისი დიდებულები იხილავდა საუცხოოეს ძაღლებს, მაგრა, როცა მოხდა მისი ლიცენცია, წარმოადგინებო გერმანიელ თანამშრომლებთან ის სწავლები, რადგანაც კარგად იყოფენ, რომ ამერიკული დიდებულები მათს მისცენდნენ მხოლოდ კინემატოგრაფიის განვითარება.

გერმანიის კინემატოგრაფიული ქალაქი „ნაიზაბერგსბერგი“, ეს კინო სამუშაო—არის უმწვენიერესი და უპირველესი ადგილი, სადაც შეადგინდება ერთდროულად დროს სამი ფილმის დაგება, ამ ადგილზე მოღვაწეობს 600 ტექნიკური მომწევე და თანამშრომელთა მთელი არმია. ერთი სიტყვით, ეს მაგილი ქაჩხანია, არის ახლ სასაბოლოო, რომელიცაც ხშირად 1000 ეკი სადგომს. არის ყველა სიტუაციის და გიტის აფეკცელების და აცესტრების ეფექტული საწყობები და ეს იმიტომ, რომ ყველაფერი რაც კი დასჭირდება ამა თუ იმ სურათის დაღმას ისე ამავე ქალაქში იმოქმედებს, აქვე არის საბედობელი ძველი რეჟისორის შესაყვლად და ახალის მისამართებლად. არის სამეცნიერო, რომელიც დანერგული დროს შემოსავს ახალედ მხატვრის. გაშენებული ბოტანიკური ბაღები, მთები, კლდეები, გვირაბები და ცოცხალი ბუნების სურათები ზელოფერად გაეკეთებულნი. დეკორაციები დარბილ მუშაობენ საუკეთესო მხატვრები, არ არიან არც ცხილვადი სამუშაო, ეს სურათებია და ფირმებია გერმანიისა. ყველა მომავალგვარი ცხოველები და ფრინველები სურათში მომწელების ბაღებისათვის, განათებისათვის ეფიქტულია ერთი დღე და მო-ცუდა პატარა მოძრაობა ეფექტურ-სადაგვრით აუარებელი შეშვითა და იმპიტრებდნენ, ერთი სიტყვით, ყველაფერი რაც კი სჭირდება ფილმს აქ არის, ასე რომ ემჩნევენ განსოვლდა არ არის საქმით, რომ გათავაზონ განმეორებელი სურათი.

სურათის ამტყველებმა გერმანიაში უკვე მოღწეულია და ჩვენ ვაქნებთ მოწყანები, როცა ეს „ღაიდი მუწყა“ კინო ჩვენს ქალაქებში ამტყველებდნენ. ამ სფეროში უმთავრესი მოსწევა იქნება გერმანიის გერმანია.

სხვა ქვეყნებშიც, რა თქმა უნდა, არის კინო წარმოება. მაგრამ მათზე გუხუტარებით ახალი არაფერი ითქმის.

ი. ხინგული.

გ. ხაჩუაშვილის იუბილე.

კვირას, 30 დეკემბრის, სახელმწიფო ოპერის თეატრში, გაიმართა მეზამშვილის გ. ხაჩუაშვილის 25 წლის იუბილე ი. იმედაშვილმა მოსულად დაახლოებით გ. ხაჩუაშვილის შემოქმედება და პიროვნება. შემდეგ წარმოდგენილი იქნა ფოსტა—ტელეგრაფის დროშა-ფილმი წიხის მიერ გ. ხაჩუაშვილის პიესა „მუშა-გერმანია“ (ოპერა დავითშვილის ცხოვრებიდან, წარმოდგენის შემდეგ წარმოადგინდა იქნა ცოცხალი სურათი: კასიანო გ. ხაჩუაშვილი მისგან შეწილი ტიპებს შორის), დასასრულად გაიმართა ზეზი მოსლეცკის, საოპერო კომპეტრის სახელით მიღლია ი. იმედაშვილი და ოპერალია მართავა აფიქტის—ტელეგრაფი—ს ძივრებით განსიქმდა. შემდეგ მოლოცეს: გახედა „კომინტერნი“—ს წარმომადგენელმა, სახელმწიფო ოპერის სახელით ევლიანშვილმა, სიმეფი პიესის წარმომადგენელმა, ახალ კომკავშირის (ცესკავან, პროლეტარულ შრომალთა ეკვიპირება აზიასის კომისიის მისამართოვან, ბეჭდვითი საქმის პროდუქტორთან, ზარკა ელისკიანი—ს მჭერებისაგან, და სხვა, პროლეტარული და პოლტეკანალების მთავარი მოვლენისაგან ღვთისთ მიღლია ეს ეუბნება, სრულად საჭირო, მწერალთა ეკვიპირის სახელით იოზოლა მუშამ. ღვთისთ მითარა პროლეტარულ პოეტებს ქალაქი ირეზმელომა, ცხოვრობა მეკინერეზ ალ. ოპანესშვილმა მოლოცა და კანტერზედ შესაძლოა „საჩივარი“. ბ. ხაჩუაშვილის მიერ წილავთა ქალ—გვითა გვინდა შესაძლოა ოპანესშვილი სიმოლთა. იყვენ წარმომადგენელი შრომის სკოლებიდანაც, ოპერალია მხოლოდ სასტუმრო, დასასრულ ოპერალია მჭირ სიტყვით მითარა საზოგადოების და ღვთისთ

გამოიწვია, იგივე დარღვევა დღის 41/ სააზრდო ქალ. აღმას-კომის დადგენილებით ქალაქის ერთ-ერთ ქუჩას წყობაზე გ. ზეზუაშვილის სახელი.

პოლიტიკა-განათლების მთავარმართველობა დადგინდა, რომ 25 წლის ობიექტის გამო, გამოსვლა მისი უკანასკნელი ნაწერების კრებული.

ფიგარო.

სახელმწიფო სათაბარო ინსტიტუტი.

ყოფილი დრამატული სტუდია, რომელიც დაარსა ამ ორ წლის წინაა. ფიგარო და თავისი მეცადინეობით, სახელმწიფოს დიდი ყურადღება მიუბრუნა, წარსულ 1923 წ. 10 სექტემბერს სახელმწიფო სათაბარო ინსტიტუტად და მას შემდეგ სუბსიდიის აქლქს ეკავებოდათ თეატრის დირექტორ, ვიქტორ საიფიჯიკო კომისიის მიერ მომზადებული ხარჯთაღრიცხვა სახელმწიფო დამტკიცდება, სათაბარო ინსტიტუტთან არის დამატებული სკოლა და სათაბარო სტუდია, მცადინეობა წარმოებს საღამოობით. ამასთანავე განხორციელდა რომ შეიქმნას საბავშვო სტუდია სკოლაში ირიცხება 60 ბავშვ-გოგონა, მასწავლებლებად მოწვევნილი არიან უნივერსიტეტის და სახელმწიფო აკადემიის პროფესორები, მასწავლებლად საცანი არის 22 თეორიული და პრაქტიკული მასალები, ამ ქვეყნის სათაბარო სტუდიაში ამზადებენ ტელეფონის პიესას ადამიანი მასა აგრეთვე მზადდება კოტე მარჯანიშვილის პირველი ქართული ჰაერობით „მესამე მზე“ მესამე. თ. ვიქტორიშვილი. განახლებულ დრამატულ სტუდიას კერძო დამამატებებს პირველი გავლენა მოახდინა წელს კი იქნება სტუდია-თეატრი, რომელიც შედგება სისტემატურად წარმოდგენების გამოკრება, სათაბარო ინსტიტუტს ხელმძღვანელობს. ა. ფიგარო. უნდა აღინიშნოს შემდეგი ფაქტობა: სტუდიაში დიდი ინტელექტუალთა გარდა, მისი წევრები არიან, ქალაქის ისინი ინტელექტუალნი არიან რომ ცერბო სამხატვრო ინსტიტუტში და, მხოლოდ მუშაობის შემდეგ იმედიან სტუდიაში, რაც მათთვის შეუძლო ამჟამინდელი. ამას უსათუოდ ყურადღება უნდა მიექცეს, რათა ცენტრით მარცხ გავრცელებული მათი მდგომარეობა, ქალაქის აღმასკომის დანერგა ერთი სტუდია სათაბარო ინსტიტუტში სუბსიდიის სახელმწიფო, კარგი იქნებოდა რომ ამ მზადობის მიზანდასახვად აგრეთვე სხვა სახელმწიფოები დაწესებულებანიც დაკრძო პირები.

3. ბ.

ხელოვნების ქრონიკა.

სახალხო სახლის ქართული დრამა.

სახალხო სახლის ქართული დრამა მზადდება. ა. გარდელის ახალ თეატრალურ პიესას „ქანდაკის“ რომელიც დაიდგმება იანვრის 18-ს აგრეთვე მზადდება ნ. შივაშვილის პიესა „ციციანთაგან“, რომელიც სახალხო თეატრის სცენაზე პირველად იდგმება 25 იანვარს.

ფიქრები.

თებერვლის პირველ რიცხვებში სახალხო სახლის სცენაზე რეჟისორი კ. მარჯანიშვილი დაიდგამს ჰაუტბანის ცნობილ პიესას „ფიქრები“, ამ პიესასათვის საგანგებოდ იმართება დეკორაციები და იყრება ტანსაცმელი.

ქუთაისის მუსიკალურ ტენიკუმში.

3 იანვარს ქუთაისის მუსიკალურ ტენიკუმში გაიმართა მონაწიფეთა კონცერტი, მეტად შინაარსიანი პროგრამით, რომელშიც დიდძალი საზოგადოება მიიღო. გველა მსურველი ვერ დასწრის კონცერტს დაბარბოს სიფრთხილის გამო.

კონკურსი ახალ პიესაზე.

ქართული მსახიობთა შეერთებულ კრებაზე დაიდგმის გამოაცხადონ ახალს ქართული თეატრალურის პიესაზე კონკურსი. მონაწიფეულ პიესათა ავტორნი მიიღებენ პრემიას.

საბავშვო ლიტერატურის გამოცემა.

განათლების კომისიის, სოც. აღზრდის მთავარი მმართველობასთან, არსებული სალიტერატურო-სამხატვრო სექცია ახლო ხანში ტირ

ლისში მოაწავსება საბავშვო ლიტერატურის გამოცემას, გამოცემაზე სტუდია შიშის წარმოდგენილი იქნება საბავშვო მწერლობის ავტორთა პირატებები.

სურათების გამოცემა.

სომეხთა „პირატების“ სახელმწიფო სექცია თებერვლის პირველ რიცხვებში მართავს VIII სურათების გამოცემას „პირატების“ დაბარბოს, აქვე გამოცემილი იქნება ქანდაკებანიც.

თურქული ოპერა.

კომპოზიტორმა რ. გულეშვიმ ადგილობრივ სახალხო განათლ. კომსარატიკსავე მიიღო მონაწილობა, რათა მან დასწრის თურქული ოპერებში.

ო. მარბაღის ხსენების აღსანიშნავი საღამო.

თებერვლის 9-ს საბელწიფო 1-ლ კონსერვატორიის დიდს საკონცერტო დარბაზში გაიმართება ი. მ. მარბაღის სიგნის აღსანიშნავი საღამო დარბაზი პირატებით, მომწიფებით, ლექტორი, მესტერ, საღამოს მოაწავსება პოეტ გ. ლეონიძე, მონაწილეობას მიიღებენ საუკეთესო არტისტული ძალები და ქართველი პოეტები.

მონოგრაფია ი. მარბაღის.

მოკლე ხანში გამოვა ი. მარბაღის საინტერესო მონოგრაფია, რომელშიც დასტავდება მეტად საყურადღებო მასალები, მონოგრაფიის შედგენაში მონაწილეობას იღებენ: გ. რობაქიძე, ტ. ბიბიძე, გ. გაბრინაშვილი, გ. ლეონიძე, პ. იაშვილი და სხვა.

ფ. ენგელის და სახე წულუკიძის ძეგლები.

მოქმადე ი. ნიკოლაძემ დაამთავრა ფრანკის ძეგლის და სახე წულუკიძის მონაწილეობის ძეგლები.

პირველი ძველი დაიდგება კ. ქუთაისში, მცირის ქ. ხონში.

დახმარება კომპოზიტორ ნ. სულხანიშვილის ოჯახს.

განათლების კომისიამ და კანდიდატმა მუშაგონილობა აქცია საქ. ცენტრ. აღმასრ. კომიტეტის წინაშე განმცემულ სახალხო კომპოზიტორ ნ. სულხანიშვილის ძეგლის და ობიექტისათვის დახმარების აღმოჩენის შესახებ.

ახალი სურათი.

დაიბეჭდა და გამოვიდა გასაყიდად ახალი სურათი მხატვრების დ. გველესიანის და ს. შალვაძის „სოციალისტური მოძრაობა მოსოველში“, სურათი კალმით არის ნახატო და თავისი შინაარსით იგი ილევს სოციალისტურ მოძრაობის განვითარების რიგობით.

სურათში ასახული სხვა და სხვა ქვეყნების სოციალისტების რამდენიმე ღირსშესანიშნავი მომენტები სხვა და სხვა მოტივთან დაბატლებია მოწყობილი გველა გამოცემილი სოციალისტის, რევოლუციონერის და ანარქისტის სახეები, დიდ ნაკლად უნდა ჩითვალოს, რომ სურათს არა აქვს სრულებით ქართული წარმართვა.

გამოცემულია მთავარი პოლიტიკური განათლების სამხატვრო სექციის მიერ და ღირს ორი მანეთი ჩრთვანეთი.

გ. ნინოშვილის ძეგლი ჩაქვში.

უახლესი დროში ჩაქვში გაეგებდა იქნება გ. ნინოშვილის ძეგლი მოქმადე ი. ნიკოლაძის მიერ გვერდებული, ძველი დაიდგება სახელმწიფო მამულის ბაღში.

საქ. პროლეტარულ მწერალთა ახალი საბჭო.

შეიკრება საბჭო, პროლეტ. მწერალთა ახალი საბჭო ი. გველესიანის, ნ. გულესი, ნ. ზამთრელის, ს. თოდუას, გ. ზეზუაშვილის შემადგენლობით.

ნარკვე.

22, 165 პროექტი ზავისა.

აგრეთვე მილიარდობა და პაკივსტა ელვარდ ბაქია მოახდინა სინტრესო კონცერტის მან გაუგზავნა მსოფლიო ომის ცნობილ მონაწილეებს წინადადება გამოეთქვათ თავისი აზრი ხანგრძლივ და სამოქმედო ზავის

დამყარების შესახებ. ბაქის წინადადება იყო შემდეგი: „უნდა შედგენილი იყოს ყველა საერთაშორისო საკითხების გადაჭრისათვის ისეთი პრეკატები, რომელიც მისაღები იქნება ამერიკის მთავრობისათვის, რომ ამერიკამ სხვა სახელმწიფოებთან ერთად ითანამშრომლოს მეგარ და შერუყელის ზავის დამყარებისათვის“.

ეს მიმართვა გაეცაზნა ყველა სახელმწიფოებს და მიღებული იყო პასუხი 19 ქვეყნიდან, მათ შორის ბოლივიიდან, ჩინეთიდან და ესტონიიდან. საუკეთესო პრეკატები მიიღეს 100,000 დოლარს ჰრემიათ.

ახალი აღმოჩენა მედიცინაში.

1923 წ. ნიშელის პრემია მიესაჯეს ორ ექიმს კანადიდან. ექიმებმა გრანტ-ვანტინგმა და მაკ-ლეოდმა დიდი მუშაობის შემდეგ აღმოაჩინეს საშვალება „ინსულინი“, რომელიც ჰეპრანეს დიაბეტს (შაქრის ავადმყოფობას).

ექსპედიცია სახარაში.

ქარხნის „სიტროენის“ ახალი ტიპის ავტომობილებით ყველგან შეიძლება მივხვედეთ. ამ „ავტომობილების-ქიქების“ საშვალებით, რომელთაც შეუძლიათ მიმოსვლა ყველგან, მიუყვარ სხვა და სხვა ექსპედიციები ჯერ კიდევ შესწავლეს სახარაში. 4 ნოემბერს 1923 წ. გამოვიდა ექსპედიცია ოაზისიდან „ბენიეროვ“, და გაემართა უდბანოსკენ. ექსპედიციის მომარაგებული აქვს ავტომობილებზე სანოვავე და აგრეთვე აეროპლანი კვლევისა და ფორტგრაფიებისათვის. მისსიაში არიან ტოლუგაფები—ისინი აღკუნენ რუქებს და ნიშნავენ მომავალ გზას, რომელიც გაეყვანილი უნდა იქნას მოელს სახარაში.

ჩრდილოეთის პოლიუსზე.

დანიამ იღვრსაწულია დაბრუნება თავისი გამოჩენილი მოგზაურის ლევ-კიხისა, რომელმაც სამი წელიწადი გაატარა ჩრდილოეთ გრენლანდიაში, სადაც მან აღმოაჩინა ახალი კონცხი და დაარქვა მის სახელი „პორის-ეგზონ“.

მავრების მემკვიდრეობა ისპანიაში.

თითქმის ოცი საუკუნის წინად დამასკოს ემირი აბდურაჰმანი გაიქცა პირენეის კუნძულზე, რომ გადაეჩრჩინა თავი ოსმალოების დაცემისაგან და დაარსა თანამედროვე ისპანიის სამხრეთით დამოუკიდებელი სამამალი დანიო ხალიფატი. შეიდასი წლის განმავლობაში მავრები ფლობდნენ მიწელ ანდალუზიას და დაუარეს იგი საუცხოო ქალაქებით, რომელნიც ახლაც მკერძოტყველი მოწონენ არიან მათი ძლიერების, ჩვენ დროდღე სევილიაში არის ბლომად მავრიტანულ ხუროთ მოძოვრების შენობები; შესანიშნავი მეჩეთი, ძველი ციტადელი, ხაშერის სასახლე და უდიდესი მინარეთი, რომელიც ახლაც ითვლება ერთ უმაღლეს კოშკად მიწელს დღემდამდე ზურგზე. იყო დრო, როდესაც მავრებმა ჩაიღეს ხელში თიქის მთელი მავრიტანული კუნძული; ჩრდილოეთ ისპანიაში ბურგოსში კიდევ დარჩა არაბულ კედლების ნანგრევები, სარავსოში კი ახუ ჯაფარი ახმედმა დაუტოვა ისპანელებს თავისი სასახლე. ტოლდოს გორაკებზე აგრეთვე ბევრი ნაშთებია არაბულ კულტურის. მაგრამ ყველაზე უფრო შესანიშნავია ცნობილი და სახელგანთი სასახლე ალამბორა—იდეალური ნიმუში მავრიტანულ სტილის აშენებული გრენადის მიდამოებში. სასახლე ალამბორა,

თუ არ მოახდინეს მისი რესტავრაცია, ადვილად დაინგრევა და აშანადღე დაიღუპება ასეთი ძეგრუსი ნაშთი. მთავრობამ დააჯალ გრენადის გრანდის დონ-ლეოპოლდ ტორრესს რესტავრაცია ამ სასახლის.

ერთი ინვლისელი მოგზაური, რომელმაც ნახა ეს სასახლე, ამბობს: ლომების გზა და კვიპროსების ხეივანი წარმოადგენდა დაუფიქრარ სტრიაის განსაკუთრებით მზის ჩასვლის დროს, როდესაც სასახლის ურცხვი კოშკები განათებულია დასით. ორი დის დარბაზი (ბუნებრივი გორტი კლდები) ურცხვ სტალაქტიტებით, ფართობის ბალი, კოშკი საათით—ყოველდღე ეს ძეგრუსი ნიმუშია მავრიტანულ ხუროთმოძღვრების.

კართაგენის გათხრა.

უქანასკნელ სამი წლის განმავლობაში კართაგენი გაიდაცა გამოკვლეულია ცენტრად. იქ გაიხსნა არქეოლოგების შკოლა მუხუდით და ბიბლიოტეკით, მსავსად არქეოლოგიურ შკოლებისა რომსა და ათინაში.

1922 წელს მკვლევარებმა მოახერხეს შესვლა „მკედარ ქალაქში“. პირველად ექსპედიციამ დაათვალიერა ქალაქთა ნანგრევები ატლასის მთებში. ეს ქალაქები წარმოადგენენ რომის, კართაგენის და ბიზანტიის ციხეებს. მეორე ექსპედიციამ ნახა ქალაქები, რომელნიც მდებარეობდნენ ტუნისის სამხრეთით. ამ ქალაქების შორის არის ქისტო, ერთად ერთი ბერძნული ძველი ტუნისში.

მკვლევარები დიდი ხნით შეტრდნენ ძველ სუფეტუნში, სადაც აღმოაჩინეს აუარებელი კოლმექციები ჯგერ კლდე უტნად საგნების. ამ დაძინებულ ქალაქიდან ისინი გაემგზავრნენ ტეტესში, რომელიც არის უდიდესი მთელ მსოფლიოში ბიზანტიური ციხე. აქ იყო მთავარი ბიზანტიის მესამე ლეგიონის, რომელიც იცავდა რომის პრავინციებს კართაგენელებისაგან.

იმისათვის, რომ ნახოთ პირველი ქრისტიანული ეკლესია, უნდა წახედოთ აფრიკაში. რომში და ან სხვაგან პირველი ქრისტიანული ეკლესიები დაგრეულია, ამ გადაკეთებულია. აფრიკაში კი (კართაგენში, ტეტესში) იმათ შეინარჩუნეს პირვანდელი ფორმა ტრაპეზებით, ჩუქურთმით, ზოგერთი ეკლესია ცუხურების იმ დროს, როდესაც მდებარეობდა წმინდა აფრესკინი. ამ საყდრებში ახლაც შეიძლება წირვა, როგორც 17 საუკუნის წინად.

ვილარ რედვია—მეფის ქალაქი, იყო სახანორო საცხოვრებელი. ზახუფლობით კი სტაბიზობდნ სასახლეებში მიწის ქვეშ. ყოველ სასახლეს ჰქონდა იმ ჩუქურთმის სახელი, რომელიც მასზედ იყო მოკეთებული. იყო მავალითად „თოთიუყურების სასახლე“.

მკვლევარები განაგრძობდნ თავის მუშაობას, რომელიც აღმოაჩენს ბევრ ნაშთებს ძველი კულტურისას.

ბიბლიოგრაფია.

ალბომი 1917 წლამდე დაღუპულ რევოლიუციონერთა ხსენებისა. გამოცემა ყურნალ „რევოლიუციის მატანების“.

ალბომში მოთავსებულია 1917 წლამდე დაღუპულ რევოლიუციონერთა სურათები და მოკლე ბიოგრაფიები, ალბომი არაა სავსებით სრული, მაგრამ ამ მხრით კი პირველი ცდაა და რაიმდენიმე გამართლებული, რაც შემდეგში ვიკრებთ გამოცემებში.

ალბომში მოთავსებულია სულ 62 დაღუპულ რევოლიუციონერის სურათი ბიოგრაფია—მოგონებებით, აგრეთვე 21 დაღუპულ

რევოლუციონერზე მეტივე ცნობები, აღბრძნო შეიცავს 92 გვერდს, დაბეჭდილია კარგ ქაღალდზე და გამოსცემულია კარგად.

ამ ალბომში ჯერ დიდი რევოლუციონერის ავტობიოგრაფიული მნიშვნელობა და სასტუმროდის ის რაღ შეიძლება დაიბრუნო გავრცელებს, ნაშეუქმეო მზარხი თაობაზე. დაღუპულ რევოლუციონერთა გახსენება და მათი ცხოვრების გახსენება დღესაც დიდი სასამხრის გაწვევა შეუძლია რევოლუციისათვის. ახალმა თაობამ მათგან უნდა ისწავლოს თუ როგორ უნდა რევოლუციისათვის ბრძოლა და თავდადება. ამ შრომე ეს ალბომი ბევრ რამის მოქმედია.

გ. მ.

ბ. თევზაია. საზოგადოებრივი და კერძო მეურნეობა.

ეს თემა მეტად ძველი თემაა: მის გარშემო ხანგრძლივ პერიოდს განმავლობაში წარმოებდა ბრძოლა და თითქმის შეიძლება ითქვას რომ აქ სადაო დღეს დიდი აზროვნა, ყოველ შემთხვევაში ლიბერალურ წრეებში მაინც.

უძველესი ლიბერალისთვის სადაო არ წარმოადგენს ის გარემოება, რომ საზოგადოებრივ მეურნეობაში მეტე უპირატესობა აქვს კერძოზე, ეს ახლა ახლა ზოგიერთ ბურჟუაზიულ ეკონომისტებსაც აქვს მოღვაწეობა.

მაგრამ ვფიქრობთ ამ წიგნს კარგად საზოგადოებისათვის მაინც აქვს მნიშვნელობა იმდენად, რამდენადაც „მეტე“ მენეჯერებს, რომლებიც ფიქრობთ ამ წიგნს უფასოდ წაუკითხავთ. დაუფროვს კაპიტალის ყოველ შემთხვევას იმდენად, რომ წინააღმდეგობა მის მიმართ აქვს მისი მისაღებად. მაგრამ საკითხის გადაწყვეტისათვის მაინც დამარწმუნებელია. შრომა უფასოდ სერიოზული ზაიანობაა, მაგრამ წინასიტყვაობა და ამ გამოთქმული ჩვეულებრივი ოპორტიუნისტული აზრი რამდენად ნაწარმო მნიშვნელობა უკავია.

ავტორი მოიტყუებ დოქტორს ღრუბელს საქართველოს დღევანდელ სინამდვილეში საზოგადოებრივი მეურნეობის უპირატესობას და პოლიტიკურ და ხელისუფლების ღონისძიებებზე ლაპარაკს. ასეთი ლაპარაკი ოპორტიუნისტების ჩვეულებრივი საბოტაჟი კომენტარები აღმშენებლობის განსაკუთრებული, რასაც ცხოვრება და სინამდვილე თითქმის აწილდა, რაც თუნდაც იქნებამ სწამს, რომ მენეჯერული ბუნებრივი მეთოდები წარმოებს ღუბადა, და ბოლშევიკური პოლიტიკური და ხელისუფლების იგნებ ადგება, ახლოვდება.

კარგია რაოდენად წიგნს დამწერის ცხოვრების სინამდვილეს პირდაპირ ეყრდნობა თემაზე და მის უღმრთელ კონტრასტს სათანადო ანგარიშს უწევს. ჩვენც ამას ვუსტყვით მოქალაქე თევზაიას.

ა. — ბ.

პროფ. ილია მენციკი „ადამიანის ბუნება“ თარგმანი და წინასიტყვაობა ივანე ელიაშვილისა. სახელგამი 1923 წ.

ქართული ლიტერატურა დარბია ასეთი მეცნიერული შინაარსის წიგნებით. ამ შრომე პირველი ცდა სახელგამი ეკუთვნის. ახლად ნათარგმანი სახელგამი მეცნიერების სფეროში შრომა მოწმობს იმას, რომ სახელგამი ასეთი წიგნების გამოცემისთვის ვადასტურებ პირველი ნაბიჯი.

ივანიანის ისეთი კლასიკურული ადამიანი რომელსაც არ გაეგონის ამ მეცნიერის სახელი. იგი რუსი მეცნიერია, მაგრამ მთავრობის დევნის გამო სცილებულია და მოღვაწეობდა სახელგამი გარე და არცერთ რუს მეცნიერს არ მოუხდებია ასეთი სიკეთის სამილი როგორც მეცნიერს.

ერთი უმსაქმეო თანამედროვე მეცნიერულ ნაწერებს შორის „ადამიანის ბუნება“ ამ მეცნიერის კალმის ნაყოფია. ყველა გეოგრაფიკულ ნებეზე ნათარგმანი იგი და ქართულადვე ეცნობა მეცნიერებს მისი წაკითხვა.

ამ წიგნის წაკითხვა ყველას დიდ სარგებლობას შესძლავს. ავტორი უტყუარად მეცნიერებებს ამტკიცებს პესიმისტის უნიადავობას, როგორც წინააღმდეგ მეცნიერულ ანალიზიდან გამომდინარე იგი მეტად ოპტიმისტურ დედულებებს ადგენს და მთარგმნის არც იუსი „ხანში“ შესული მეცნიერული იმისი ამ წიგნში დამატებითად და დამატებითად პასუხს თავის განცდილ ცხოვრების საცხოვრებლად, ხოლო ახალგაზრდა — დაუწყვეტელ წარსის მწერობას, აზროვნებას და მეცნიერებისადმი მისწრაფებისა... ამასთანავე ავტორი მთლიან არგუმენტებით ილმუქებს ყოველგვარ რადი-

კურთ ფანტაზიის წინააღმდეგ და ამტკიცებს მის მანებლობას საზოგადოებრივ პროგრესისათვის.

დაბოლოს თარგმანზე.

წიგნი უთარგმნა ეჭმი ივანე ელიაშვილს, რომელმაც ზედმეწიგნი იუსი ქართულ ენა, ამიტომ ენის მხრივ ეს წიგნი სანამოშოა. წიგნის ლიტერატურაზეა ის, რომ იგი ნათარგმანი დედანდენ (ფრანგულიდან) ტენიერის ნაკლია კორექტურული შეცდომებით.

წიგნი შეიცავს 300 გვერდს დაბეჭდილია კარგ ქაღალდზე, კარგი შრიტით. ფასი ახლა აღნიშნული.

პ. კ.

ა. ბოგდანოვი „ინჟინერი მენნი“ ფანტასტიური რომანი. თარგმანი არისტო ჭუმბაძისა. სახელგამი 1923 წ.

„ინჟინერი მენნი“ წარმოადგენს გაგრძელებას და დამატებას ამავე ავტორის პირველი და უფრო დამოუკიდებელი რომანის „წითელ ვარსკვლავს“ (ნათარგმანი), ეს უკანასკნელი წარმოადგენს ფანტასტიკურ ავტორის მომავალი ცხოვრებისას მარსზე გ. ი. სოციალიზმში, მარსი სოციალიზმის სოციალიზმის. „ინჟინერი მენნი“ — ფანტასტიკური რომანია ამავე მარსიანების ცხოვრების ამ პერიოდის შესახებ, რომელშიც ზედმა წინასწარი ბრძოლა და მომზადება სოციალიზმისათვის.

სოციალურ რევოლუციებს პერიოდებში ინდივიდუალურ შენეზულ რევოლუციის ავტორებობაში, უფლება მას სათავეში და ხდება გმირი. ასეთია ინგ. მენნი და ვანსკიტიზმის მისი შვილი ინგ. ნეტო.

იდეა ორი კლასტრის — ინდივიდუალისტებისა და კლასტრის — სოციალიზმისა, არის საფუძველი ამ რომანისა. მარსი — ელვა სიმბოლო საკლასტრისა — თავისი ცხოვრებით არის იმიტიტი რომანისა.

მენნი ინდივიდუალისტია — გმირია, მაგრამ ამასთანავე პატრისანი შრომითი ინჟინერი, რომელიც უნებნებად ნადავს მომავალი რევოლუციის ბედად შეიღებს ნეტოს. ინდივიდუალისტური გმირი კაპიტალიზმისა აზნადებს ჩანასახს იმ დიდი კლასტრისა, რომელშიც უნდა შესვლილი იგი.

რევოლუციის მიმდინარეობას არა რევოლუციონერ კატაკლიზმებით არამედ ევოლუციონერული ცვალებადობით (ავტორისა, ლეკაუტების ეს ორი ადგილი დამოწმებს და ევოლუციის რწმუნე ჩვენს განცდილობას, რადგან იგი არ შეიძლება სინამდვილეში მოხდეს, და განა მართლა ხდება ასე რა თქმა უნდა არა! რაც ახლო არ უნდა იდგეს რევოლუციის ძალა პროლეტარიატის იგი მაინც არ დაუთმოს მას, განა ამის დამატებითი არ არის რუსების თებრვალ და ოქტომბერი და განა მოხდება, ამ მომხდარა რევოლუციისა და მით უმეტეს პოპულარული ისეთი ევოლუციონერი ცვალებადობით როგორც წარმოადგენია ბოგდანოვმა აქ მართლაც რევოლუციონერი ფანტასტიკა და რაც მეტია, — უტოლიდა ფანტასტიკური რომანი.

მაგრამ არავინ ეხსენებს ეს არ მარტო რომანის ფანტასტიკურობით აიხსნება, არამედ იმით რომ ავტორი რევილიზმისა და მისი რევილიზმისა ითქვა მის რომანშიც.

რომანი თავდება გამარჯვების პიტტორი ჰმონი, ცხოვრების დიდებულ პათიოთის, სოციალის დაძლიე... რომლისათვის იგი თვით სოციალზე და სოციალ მეშინისთვის ივანე სოციალზე, მენნი ედება თავის საყვარელ ქალს ნელს ნეტარი მის ქვეშ, სოციალ ლიბერალ დედის შვილის, რომელმაც განაგრძო მამის საქმე ადამიანი ცხოვრების. სოციალისათვის — სიმბოლოა სოციალის სოციალზე დაძლიე. გმირმა დასაძლია მომენტო სოციალის, იგი სოციალი აღარა რადგან მზინა და შესაძლებლობა სოციალზედ ამოწმულია...

რომანი გტყობა მეორე გამოცემიდანა ნათარგმნი რადგან პირველში ელიოვი და დამატება არ არის.

თარგმანი შესრულებულია დიდის ზელოსნობით და მთარგმნელს ტყუილა დიდი ენერგია დაუხარჯავს თარგმნის ენის დაძლიეზებაში. ლექსების თარგმანში მოსწონებს ალბად იმბრამ, რომ მთარგმნელს უნებდა ეთარგმნა შინაარსის დაცვით. გამოცემულია დედანზე ევოლუციის და გამოცემის შრომე სანამოშოა თარგმანი შრომის. რომანი იკითხება დიდის ინტერესით სასურველი იყო ქართული თარგმანისთვის წინასიტყვაობა.

პ. კ.

ფრიდრიხ ენგელსი: ლიუდვიგ ფეიერბახი. გ. პ. პლენკინ-ვის წინასიტყვაობა და შენიშვნები. თარგმანი გერმანული ტექსტისა. საქართველოს საბეჭდო გამოცემა, ტფილისი 1923 წ.

საქართველოს საბეჭდო გამოცემის მართლმართლი სტე-კია ეტყობა, რომ ენგელსი და ფეიერბახი მუშაობენ.

ენგელსის დასაბეჭდო კლასიკური შრომის ქართულად გამოცემა და ისიც ენის ისეთი ოსტატის მიერ თარგმნილი, რომელიც გერმანული ტექსტის არის, უსათუოდ დიდი განმარტებით ლიტერატურისათვისა.

„ლიუდვიგ ფეიერბახი“ განსაკუთრებული ინტერესს წარმოადგენს მარქსიზმის თეორიულ ძირისათვის. როგორც ენგელსი, აქ ენგელსმა სულ რამდენიმე ათეულ გვერდზე ნათლად დაგვანახა ის გზა, რომლის გასვლა მარქსიზმი გერმანული იდეალიზმის საწინააღმდეგოა განსაკუთრებული მთავრებისგან გამოდის. გერმანული ენა, რომელიც ენგელსის მიხედვით ქვეყანას განმარტებს, ეს არ არის ენა, არამედ სიტყვების იგი შესაძლებელია, რომელიც მარქსიზმი მოუღო და ისტორიის შეცვლის თეორია არის. მარქსიზმი და ენგელსის ფილოსოფიურად ერთი რამ არ უტყვამთ, არ უტყვამთ ის არც პლენკინის, სახელმწიფო ის რომ, მას შემდეგ რაც გერმანული ერთი დახა და მოგვრებულია, ქვეყანა შეცვლილია, ამ შეცვლილი ქვეყანას დას-პირითაა თუ არა ახალი ინტერპრეტაცია? ასეთი უსათუოდ საჭიროა.

მარქსიზმის წარმოების თარგმანის დროს იქი რამ უნდა მოვიღო შედეგობაში, ერთი: შინაარსის სწორი გამოცემა; მეორე სტილის დაცვა და ფილოსოფიური ენით სინდისგება. გერმანული ტექსტის თარგმანი მე შევადარე გერმანულ ტექსტს, არ გამოიძიო-ვია არც ერთი წინადადება და შინაარსის მხოლოდ თარგმანი სავსებით

მარტივ და ქუთათელისა.

ბავშვი ტიციან ტაბიძე

— რა, ჩამოდი, ტყეში არ წახვიდები.

დამაქვეყნებელია, უნაკლოდ არის გამოცემული ყოველივე. ქართულად ისეთი თარგმანი მე მერაბ წამოვიღე. კიდევ უფო-სია სტილი. ეს არ შემიძლია ესაუბრა მსაქმე მსაქმელოვან მომენტზე, ეს არის ფილოსოფიური ენის სინდისგება. ეს მთავრად არ არის დამაქვეყნებელი, თუმცა მხოლოდ მთავრების ბრალი არ არის ეს სისუსტე, რამდენად ვიცოთ სახელგანთ მთავრების ვერ უნდა გერმანული ტექსტი და მან წინააღმდეგობა სთარგმანს, რაიც უსათუოდ მომადგენებელი კიდეა არის. — უსათუოდ უნდა იმე-ს ტექნიკური ენა არ არის დაკლული. გრძელ და იმეც (ენისათვის) ხშირად იქი სხვა და სხვა ტერმინი ნახმარი, ენგელსის Denken und sein თარგმანი: აზროვნება და მოცულობა. სიტყვა „მოცუ-ლობა“ დამეცვლია, ეს რუსული мысль არის, რომელიც მხოლო-გეორ უნდა გამოხატავს და აზროვნის საერთო არ გვეს გერმანულ Seins-თან. Sein-ისათვის საუფთესო სიტყვა მოიპოვება ქართულად სახელმწიფო არის, საერთოდ გერ. ქვეყნის უსათუოდ უნდა იმე-მეცვლილის სახელმწიფო უნივერსიტეტი გამოიშვებოდეს ტერმი-ნოლოგიით, რაიც მის კარეს სტილს უფრო გააძაბავს.

რუსულის გაგება არის ისიც, რომ ბევრ წინადადებას ძირი-ანად შეცვლა უნდა. მოვიყვანე ორ მაგალითს და დარწმუნებული ვარ მთარგმნელი დამოუკიდებელი: გერმანულად სწორია: Die absolute idee „sich in der Natur „entäussert“, d. h. verwandelt (მე-რე გამოცემა გვ. 51) ქართულში ამა სიტყვის: „აბსოლუტური იდეა“ — თავის თავს განგრძობს“ ე. ი. განგრძობდა ბუნებაში — ეს არ არის დამაქვეყნებელი გამოცემა გერმანულად მოყვანილი აზრის უნ-და იქი: აბსოლუტური იდეა ბუნებაში „მხოლოდ“ ე. ი. იტყვა და სხვ. კიდევ ერთი მაგალითი თარგმანში გვიხსენებს (გვ. 86) „მან, როცა მატერიალისტისათვის ნამდვილია მხოლოდ ბუნება, სხვების სისტემაში ბუნება აბსოლუტური იდეის „განგრძობას“ წარმოადგენს, მის, ასე ვთქვათ, დამკრძახს“. ფილოსოფიურად სა-ჭიროა იქი (გერმანული ტექსტის მიხედვით) — „მან, როცა მატე-რიალისტისათვის ბუნება არის ერთად ერთი სინდისგება, მატერიალის-ტემაში ბუნება წარმოადგენს მხოლოდ აბსოლუტური იდეის „მხოლო-ბას“, ამასთანავე იდეის დამკრძახს“ — ასეთი განმარტებული ადგი-ლი ბევრია, და თუ ამ შრომის მეორე გამოცემა საჭირო შევან, ჩვენ დარწმუნებული ვართ გერ. ტექსტს გერმანულ ტექსტს მონახავს და საჭირო კორექტივებს შეიტანს.

მარტივ და ქუთათელისა.

8. გ.

მ. აღმაშენებელი (ლიუგენის ფარაბი ენეს კვანძის)

— ყმაწულო, მთავრად ამ მწუხარს, „დროშა“-ში არ ჩაგვადგოს.

პასუხისმგებელი რედაქტორი მ. პახინი.

გამომცემელი: სახელმწიფო გამომცემლობა.

საგალღებულო დაღმენილება № 46.

ბზილისს აღმასკულებელ კომიტეტისა

24 დეკემბრს 1923 წ.

ქალ. ტფილისში შემოღებულ იქნას გადასახადი გვიან ვაჭრობის ნებართვებზე.

1) გვიან ვაჭრობაზე გადასახადი გადადება აწეღა იმ სავაჭრო დაწესებულებების (რა დარგსაც არ უნდა გვეღონოდეს იგი, გარდა ამ დადგენილებების შესახებ მუხლში აღნიშნულ გამონაკლისთა) შესატრონეთ, რომელნიც აწარმოებენ ვაჭრობას ნორმალურ დროს შემდეგ.

შ ე ნ შ ე ნ ა ნორმალურ დროთ, რომლის განმავლობაში სწარმოებენ ვაჭრობას, თვედება ის საათები, რომლებიც თვეთელ სავაჭრო დარგისათვის გათვალისწინებულია აღმასკომის მიერ 1923 წლ. 17 მარტის № 5 საგალღებულო დადგენილებით.

2) გვიან ვაჭრობაზე გადასახადისაგან განთავისუფლებულა: აფთაქი, აბანოები, სასტუმროები, მოწყობილი ოთახები და სააქციოში დარბაზები.

შ ე ნ შ ე ნ ა სასტუმროებსა და მოწყობილ ოთახებში არსებული ზუფეტები და რუსტორაზები იბეგრება საჯარო წესით.

3) გვიან ვაჭრობისათვის თვიურად გადასახადი განისაზღვროს შემდეგი რაოდენობით:

1 ხარ. სავაჭ. 6 ჩეიონი: მან. 2 ხარ. 12 ჩეი. მან. 3 ხარ. 20 ჩეი. მან. 4 ხარ. 30 ჩეი. მან. 5 ხარ. 40 ჩეი. მან.

შ ე ნ შ ე ნ ა: პირთი, ზოგით, თვეში და შევსებულბით სავაჭრობისათვის დაწესდეს 50% შეღავათი.

4) გვიან ვაჭრობის უკანასკნელ საათებზე ჩაიფარდოს:

1) მანუფაქტურის, საგალანტერიო, ობაბკის, წიგნის, საცანკლარიო ნივთების, საკომისიო, საოველორო, ტანსაცმელის, ფეხსაცმელის, ტყვეფლობის, ჭურჭლეულობის, რკინეულობის, საფთაქო საქონლის და ღვინის საწყობებისათვის შაბათობით და უქვი დღეების წინ-საღამოს 7 საათი, დანარჩენ დღეებში, გარდა კვირა უქვისა, საღამოს 9 საათი.

2) გასტრონომიული, ხელფელობის, საცანკლარიოების, გამჭრილებელ დაწესებულების და საბაქალენის სავაჭრობათვის ყველა დღეებში ღამის 12 საათი.

3) სატრაქტორო დაწესებულებათათვის ყველა დღეებში დღის 3 საათი.

4) საბაზო მიღებებზე მოთავსებულ სავაჭრობათათვის (დარბაზში, ბუდეში, მაგიდაზე) ყველა დღეებში ზაფხულობით 1-ელ მაისიდან 1 ოქტომბრამდე) საღამოს 7 საათი, ზოლო ზამთრობით (1 ოქტომბრიდან 1-ელ მაისამდე) საღამოს 6 საათი.

5) მოვაჭრები, რომელნიც მოსტროვებენ ნორმალურ დროს შემდეგ ან დაგვერდების მებეჭე მუხლით გათვალისწინებულ დროში ვაჭრობას ვალდებული არიან განკადებით შობართან აღმასკომის სადგენსა განკუთვლებას და დაწესებული გადასახადით მიიღონ სათანადო მოწყობა, რომელიც უნდა გაიზარდოს თვეში სავაჭროში თვალსაზრის ადგილზე.

შ ე ნ შ ე ნ ა: სატრაქტორო დაწესებულებათა შესატრონეთ მიეცემათ გვიან ვაჭრობის ნებართვა ზოლოდ მილიციის სამმართველოდან სათანადო ნებართვის წარმოადგენის შემდეგ.

6) ამა დადგენილების მექნეს მუხლი აინიშნულ ნებართვის მიღებლად ან და დაწესებულ დროის შემდეგ გვიან ვაჭრობისათვის დაშნაშენი დავარიშებული იქნებინ გადასახადზე საჯარო მტრით თანხით, რომელიც გადადება იძულებითი წესით.

7) მილიციის სამმართველოს ვეალება თავადური ადგენის ამ დადგენილების სწორ-უცვლელთ ცხოვრებაში გატარება.

ტფილისის აღმასკომის თავმჯდომარე სხენიშვილი.

მიღენი თიკანაძე.

ს. ბ. უ. ს.

ზ ე თ - ს ა კ ნ ი ს ს რ ე ს ტ ი

ბილუფ. № 14-28.

ს. ბ. უ. ს.

აქვდის სახელმწიფო და კერძო ორგანიზაციებს საკუთარ დამუშავებულ საცნებს,
ს ა ხ ე ლ ო ბ რ:

ს ა პ ო ნ ს -ტოლეს* ვარკისას

ს ა პ ო ნ ს -მამლის* ვარკისას

ს ა პ ო ნ ს -მარმარილოისას

საპირფარაფო სპოონს, სხვა და სხვა ხარისხისას

ბამბის მსოვილს, სხვა და სხვა ნოვრისას.

ბამბის უშლო ძაფებს, სხვა და სხვა ნოვრისას.

ჰიგროსკოპიულ ბამბას.

უზრალო ბამბას, სხვა და სხვა ნოვრისას.

მატხლის ბამბას, სხვა და სხვა ნოვრისას.

ო ლ ი უ შ ს.

ფასები პრეისსურანტის მიხედვით.

ტფილისის ქალაქის

ბანკი

ბალანსი 1924 წლის 1-ლ იანვარსათვის

აქტივი

(ტერვანცეზი)

პასივი

ანგარიშების სახელწოდება	ჯამი	ანგარიშების სახელწოდება	ჯამი
საღარი და მიმდინარე ან-ბი	3,889,229	თანები	12,961,000
ფასიანი ქაღალდები და ვალუტა	2,444,697	თანარი და მიმდინარე ანგ-ბი	2,117,058
გაწოდებული ოპერაციები	4,624,953	სხვადასხვა პირნი და დაწეს-ბანი	2,659
საქრედიტო ოპერაციები	2,617,331	უ/ნ/ს საკომ. ტ მიღებული შემოს.	518,520
სხვადასხვა პირები დაწესებ.	1,389,290		
საორგანიზაციო ხარჯები	378,281		
მიმდინარე ანგარიშები	238,286		
სხვა აქტივები	17,130		
	15,599,237		15,599,237

ტფილისის ქალაქის ბანკის გაგებობა

საქართველოს საკომერციო ბანკი

ბალანსი 1923 წ. 1 ოქტომბრისათვის ჩერგ მანეთებით.

აქტივი

პასივი

1 საღარი	19610	1 თანები	
3 მიმ. ანგ. სახელ. ბანკში:		ა) მორიხადი	13057 42
ა) ჩერგ	9 67	ბ) —	—
ბ) ჯერ. ვალუტით.		გ) —	—
4 მიმ. ანგ. საკრედიტო დაწეს.		დ) სათადარიგო	3 54 13000 97
ა) ჩერგ		3 შემოტ.	— 06 — 06
ბ) ჯერ. ვალუტით.	5 00 14 76	ა) ვადანი	— — —
7 უცხოეთის ვალუტა	2389 66	ბ) —	— — 06
8 ვად. ქვანობები:		4 მიმდ. ანგ.	
ა) მორიხადი	45349 50	ა) უბრალო	74549 08
ბ) კორესპონდ.		ბ) მორიხადი	— — —
11 სავც. მიმდ. ანგ.		6 სავც. მიმ. ანგ. უბრალო.	
ა) ვადანობები ქვეშ	103410 29	ვესტლ: 1) სახელმწიფო	32054 13
ბ) საქ. და საქ. დოკ. ქვ.	3945 30 107355 19	2) სხ. დაწეს.	52305 82
12 სესხი ბეს ქვეშ		3) —	84359 25
ა) საქ. და საქ. დოკ. ქვ.	38330 58	ა) საქ. და საქ. დოკ. ქვ.	— — 25
ბ) —	— — 38330 58	1) სახელმწიფო	30000 —
18 საქ. ოპერ. კლიენტები	— — 42588 37	2) სხ. საკრ. დაწეს.	114359 —
20 ბანკის კლუბოლი საქონ.		7 ვეტილუბის გადან.	
ა) ბანკის საწვ.	7521 64	ა) სახელმწიფო	— — —
ბ) გზაზე	110140 81 137632 45	ბ) სხ. საკრ. დაწეს.	— — —
21 მომთავრ. ქონება.	9679 32	სხ. პირ. და დაწესებ.	— — —
ა) სხ. და სხ. პირი და დაწ.		16 სხ. პირ. და დაწესებ.	— — —
ბ) ანგ. და ანგ. მოქ. პირ.	22 20	20 უ/ნ. მიღ. მომ. წლ. ანგ.	182 95
22 გადამხ. თანები.	52238 50 54481 10	კომ. მიღ. მომ. წლ. ანგ.	343 67
23 დაბარებულად ჩაბრები	1922 25	22 მოგება 1922 წ.	526 62
საოპ. გადამხ. მომდ. საანგ.	1077 39	მოგება 1923 წ.	11398 58
წელში გადახდილი.	433130 97		11401 72
			433130 97

*) უ/ნ. ეს თანხ. მიმდინარე. მოკრობის მერ. გრძელ ვადანი სესხის სახით საქ. ბან. მუშეობ. დიდათ მოღვათიან პირობ. ბან. სახარ. საშუალებ. განსაზღვრებული.

საქარ. საკომ. ბანკ. გაგებობა.

ამიერკავკასიის რკინის გზის ქალაქის სადგური

დ ა ე

საკომერციო სააგენტო.

ტ ფ ი ლ ი ს შ ი

ამით აუწყებს რომ 6 იანვრიდან 1924 წ. გადატანილ იქნა ახალ ბინაზე, განთავს. № 4, დაიწყო ოპერაციები ბილეთების გახყიდვისა ყველა მატარებლებზე, წერილობით ან და ტელეფონით შეკვეთით და სახლში მიტანით საგანგებო შიკრიკის საშუალებით.

მგზავრებს, რომელთაც კი სურთ ბილეთის მიღება სახლში პლაკარტით თუ უპლაკარტო ატყობინებენ თავიანთ შიკრიკის საშუალებით წერილობით ან ტელეფონით № 9—74 გამგზავრების დროსა და დანიშნულების ადგილის შესახებ.

ბილეთები ქალაქის სადგურის მიერ იქნება მიტანილი სახლში დანიშნულ დროზე.

ბილეთების სახლში მიტანისათვის მგზავრები იხდიან: ადგილობრივ გამგზავრების ბილეთების 50 კ. ჩერვონეცით პირდაპირ მიმართულებებზე 1 მან. ჩერვონეცით. შიკრიკს ნება არა აქვს აიღოს ზედმეტად გასამოჯელო, გარდა იმ თანხისა რომელიც აღნიშნულია ბილეთთან თანდართულ ინგარიშში.

საკომერციო სააგენტო აზერბაიჯანს უამღებ ოპერაციებს

1) სესხის მიცემა საფრაბტო და საკომერციო საქონელ ქვეშ.

2) საქონლის სყიდვა და გასყიდვა კლიენტების დაველებით.

3) საქონლის გადაზიდვა რკ. გზის გრუზოვიკებით რკ. გზის სადგურებზე და უკანვე.

4) ბარგის და ტვირთების გაგზავნა და გაცემა სასწრაფოდ და ფრაქტის კრდ. ქვეშ.

5) საბაჟო ფორმალურ მხარეების შესრულება (ბაჟის გადახდა, თვალყურის გდება და სხ.)

6) შინდობილებათა მიღება საქონლის გაზიდვის შესახებ სპარსეთში ბაქო ბათუმის გზით.

7) შინდობილობათა მიღება საქონლის გაზიდვის შესახებ ოსმალეთსა და ევროპაში ბათუმის გზით.

8) ფასდადებითი ოპერაციების წარმოება. „ინკასო“ გადახდისა კლიენტების დაველებით.

ამიერკავკასიის რკ. გზ. ქალაქის სადგურები იმყოფებიან ქალაქებში: მოსკოვსა, ბათუმსა, ბაქოსა, განჯასა, ერევანსა, თელავსა და ტფილისში.

საქართველოს რესპუბლიკის წითელ
 ჯვრის საზოგადოების
 ახლად გახსნილი

ს ტ ა მ გ ა

— ღუბაიძის სახელობის ქ. № 3 —

(ქოფ. ველიშინოვისა).

იღებს

უფელგარ

სასტამო და

სალიმგრაფიო

შეკვეთებს

მეორეულზე სწრაფად და სუფთად

— იღებს შეკვეთებს საკანცელარიო
 ნივთების დამზადებისთვის —

წით. ჯვრის პრაზიდუმი